

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності

Валентина НАДОЛЬСЬКА, Світлана ГАВРИЛЮК

ІСТОРІЯ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ
(методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня підготовки
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»)

Луцьк – 2025

УДК 069(091)(072)

Н 19

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол № 6 від 20 лютого 2025 р.)

Рецензенти:

Малеончук Г. О. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Надольська В. В., Гаврилюк С. В. Історія музейної справи: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство». Луцьк, 2025. 67 с.

Методичні рекомендації містять настанови для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» нормативного освітнього компонента «Історія музейної справи». Видання включає навчальну програму, яка дасть змогу ознайомитися із змістом тем освітнього компонента; плани практичних занять, які передбачені силабусом курсу; тестові завдання, які дозволять здобувачам освіти перевірити засвоєний матеріал.

УДК 069(091)(072)

Н 19

© Надольська В. В., 2025

© Гаврилюк С. В., 2025

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Навчальна програма освітнього компонента «Історія музейної справи».....	6
РОЗДІЛ 2. Плани практичних (семінарських) занять та тестові завдання для самоконтролю.....	17
РОЗДІЛ 3. Список рекомендованої літератури та інтернет-ресурсів.....	64

ВСТУП

Важливу роль у формуванні професійних компетентностей здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки відводиться нормативному освітньому компоненту «Історія музейної справи». Він спрямований на: вивчення здобувачами вищої освіти процесів формування і розвитку музеального феномену, його сучасних форм; з'ясування етапів формування музею як соціокультурного інституту, особливостей його функціонування в різних політичних і соціально-економічних умовах; оволодіння методикою історико-музеологічних досліджень, методологією систематики і типології, аналізу досліджуваних наукою культурних процесів і явищ для їх результативного та кваліфікованого самостійного практичного використання у професійній діяльності.

Підготовлене видання містить: навчальну програму, яка дасть змогу ознайомитися із змістовим наповненням кожної із тем освітнього компонента; плани практичних (семінарських) занять; рекомендації, які допоможуть здобувачам освіти на належному рівні підготуватися до практичних (семінарських) занять та організувати власну самостійну роботу; список рекомендованої для опрацювання літератури. Методичне видання включає також тестові завдання, які допоможуть студентам перевірити рівень засвоєння ними проблем навчального курсу.

Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство з освітнього компонента «Історія музейної справи» розроблені з урахуванням:

- Освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» (затверджена вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 7 від 31.05.2024 р.);
- Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки;
- Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки;
- Положення про підготовку здобувачів освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти;
- Положення про порядок формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

РОЗДІЛ 1

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ІСТОРІЯ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ»

Змістовий модуль 1. Передумови становлення і розвиток музейництва до початку XIX ст.

Тема 1. Історична музеологія

Зародження та розвиток музеологічних знань. Музеєзнавство і музеологія. Наукові підходи до визначення сутності музеології та музеєзнавства. Спеціальне і загальне музеєзнавство. ІКОФОМ (Міжнародний комітет ІСОМ з музеології) та завдання координації теоретичних досліджень у сфері музеології. Предмет пізнання музеології. Музеальність. Завдання музеології.

Історична музеологія. Історія музеального феномену. Музейна інституція як об'єктивна форма. Музеальне відношення. Історія музею та музеальності. Проблема періодизації історії музейної справи. Первинні та вторинні джерела історії музеальності. Історіографія історії музейної справи. Наукові дослідження історії колекціонування (Ф. Тейлор, Н. фон Хольст, П. Кабанне, К. Помян. В. Грицкевич), розвитку спеціалізованих форм і типів музеїв (Ф. Клемм, Ж. Базен), музеїв окремих країн (І. фон Шлоссер, В. Шерер, Дж. Льюїс).

Тема 2. Домузейна епоха. Грецька античність

Найдавніші форми колекціонування за археологічними дослідженнями (царські колекції Ашурбаніпала, Набоніда та ін.). Музейон у Стародавній Греції. Зібрання, охорона та облік вотивних предметів у грецьких святилищах і храмах. Пінакотеки грецького світу. Стоя Пойкіле. Особливості перших колекцій у Стародавній Греції. Колекція Аристотеля. Формування цілеспрямованого колекціонування в епоху еллінізму.

Олександрійський музейон і бібліотека. Колекціонування пергамських правителів Атталідів.

Тема 3. Домузейна епоха. Стародавній Рим

Військові трофеї у Стародавньому Римі. Формування інституту приватного колекціонування (Корнелій Сулла, Марк Скавл, Гай Веррес, Цицерон, Пліній Молодший та ін.). Об'єкти римського колекціонування. Становлення ринку творів мистецтва. Рух за публічний доступ до скарбів мистецтва. Храмові зібрання. Портик Метелла. Перша публічна галерея. Збереження, експонування та демонстрація громадських зібрань Стародавнього Риму. Занепад колекціонування в Римській імперії під натиском ранньо-християнської ідеології.

Тема 4. Мотивації домузейних зібрань та колекціонування

Поняття «колекція». Зібрання предметів як засіб естетичного переживання; сакральна та економічна мотивація колекціонування; мотивація соціального престижу; зібрання патріотичного характеру; колекціонування як засіб допитливості та дослідницької діяльності; зібрання як доказ родинності із легендарними предками. Зібрання пам'яток як вираз єдності середземноморського і середньоазіатського світу. Види побутування домузейних зібрань. Діалогічна і монологічна форми представлення домузейних зібрань.

Тема 5. Протомузейна епоха

Особливості середньовічної культури. Церковні скарбниці Європейського Середньовіччя: склад та джерела поповнення. Символіка оздоблення храмів. Світські скарбниці. Зміст терміну «гардеробна». Скарбниці Карла Великого, Карла V Мудрого. Приватне колекціонування та

його особливості (Ніколо Кресценті, Джордано Орсіні, Генрі Вінчестерський, Жан Берійський).

Виникнення прамузейних моделей у добу Київської Русі: культурно-історичні умови, зміст, форма, соціальне призначення. Концентрація музейних цінностей в українських землях у XIII–XVI ст.: приватні та монастирські зібрання, державні і церковні скарбниці. Зміцнення зв'язків між людьми за допомогою архівів, бібліотек і домузейних зібрань.

Формування перших колекцій у державах Сходу. Храмові скарбниці та зібрання правителів. Імператорське та приватне колекціонування в Китаї.

Тем 6. Історичні передумови появи музеїв

Епоха Відродження. Ідеологія гуманізму та формування нової культури. Визначне місце творів мистецтва у колекціях доби Відродження. Передумови появи феномену музею в Італії в XV столітті. Формування цілеспрямованого колекціонування (Франческо Петрарка, Поджо Браччоліні, Франческо Скварчоне). Колекції Медичі у Флоренції в XV ст. Колекції папського дому в Римі. Проблеми термінології ренесансних експозицій (кабінет, студіоло, антикварій). Сутність музею в уявленнях гуманістів Марсиліо Фічіно і Джана Паоло Ломаццо. Новий зміст терміну «музей» та його поширення в Італії.

Тема 7. Поява музеїв у Європі

Термінологія Ренесансних експозицій: галерея, кабінет, пінакотека, антикварії, студіоло, музей. Кабінети і галереї епохи Відродження. Концепція студіоло. Студіоло Федеріго II да Монтефельтро в Урбіно (1476), Франческо I Медичі у Флоренції. Гротто Ізабелли д'Есте в Мантуї: концепція, формування, склад зібрання. Функції антикваріїв. Римські антикварії (Капітолійський, Бельведерський дворик у Ватикані). Сікстинська Капелла. Лоджія Рафаеля. Галерея Уффіці. Публічний статуарій Грімані у Венеції: програма антикварію, експозиційна схема, особливості колекції. Антикварій

Віспасіана у Мантуї. Зібрання портретів італійського гуманіста Паоло Джовіо в Комо. Кунсткамера, вундеркамера і шатцкамера. Мюнц-кабінет. Кунсткамера Фердинанда I Габсбурга у Відні, Дрезденська і Мюнхенська кунсткамери.

Тема 8. Художнє колекціонування в Європі в XVI ст.

Колекції в Фонтенбло як вияв політичних претензій Франциска I. Традиції художнього колекціонування в Баварії Вільгельма IV фон Віттельсбаха та його нащадків. Праця С. фон Квіхельберга – перша спроба формування теорії музейного колекціонування. Реалізація в Кунсткамері та Антикварії мюнхенського замку Віттельсбахів Нойвесте найбільш універсальної й енциклопедичної музейної програми XVI ст. Колекції Габсбургів в Австрії, Іспанії та Чехії. Програма експозиції, склад колекції та розміщення експонатів в Амбраському замку Фердинанда II. Колекції іспанського короля Філіпа II Габсбурга. Музейна програма і зібрання Рудольфа II в Празі. Формування європейської історії мистецтва і колекціонування.

Тема 9. Природничє колекціонування в Європі у XVI–XVII ст.

Детермінанти появи і розвитку природничо-наукових кабінетів. Перші природничо-наукові кабінети європейських дослідників XVI ст. та їх відмінність від інших музейних закладів епохи пізнього Відродження (кабінети швейцарського природознавця Конрада фон Геснера, Улісса Альдрованді в Болоньї, Франческо Кальчоларі в Вероні, Мікеле Меркаті у Римі, Ферранте Імперато в Неаполі). Перші каталоги природничо-наукових кабінетів. Природничо-наукові кабінети академій і наукових товариств у XVII ст. (академія Федеріко Чезі у Римі, академія дослідів у Флоренції, музей Атанасія Кірхера в римському Колегіумі). Анатомічні театри і кабінети.

Тема 10. Художнє колекціонування в Європі в XVII ст.

XVII століття – «золоте століття» колекціонування. Перетворення колекціонування у позастанове і позанаціональне явище. Твори мистецтва як форма вкладення капіталів. Поява художніх аукціонів. Початок нового етапу у світовому музейництві: чинники впливу, сутність, особливості. Художні зібрання європейських монархів (англійський король Карл I Стюарт, французький король Людовик XIV, кардинали Рішельє та Мазаріні, іспанський монарх Філіп IV, ерцгерцог Леопольд Вільгельм правитель Південних Нідерландів, шведська королева Христина, правитель Баварії Максиміліан I). Створення у Римі знаменитих галерей Боргезе, Дориа-Памфілі, Спада, Колонна, Паллавічіні. Особливості експозицій палацових галерей. Палатинська галерея (галерея Пітті).

Реалізація музейної потреби в українському суспільстві кінця XVII – середини XVIII ст. «Храми держави» та «козацькі собори»: архітектурна семантика, просторово-речова фіксація етнокультурних ознак українства, склад історико-художніх пам'яток, музейні функції. Прамузейні осередки в замках, палацах, садибах суспільної еліти. Приватні колекції представників козацької старшини. Родинні («хатні») комплекси музейного значення в селянському середовищі.

Перші спроби каталогізації культурно-історичних пам'яток та теоретичного забезпечення музейної справи (Джуліо Манчіні «Роздуми про живопис», І. Д. Майор «Непередбачувані думки про кунсткамери і натуралієнкамери», Д. В. Моллер «Про кунсткамери і натуралієнкамери», М. Б. Валентіні «Музей музеїв», Каспар Найкель «Музеографія»). Пріоритети формування музейного фонду. Характерні музейні моделі та їх соціальні функції. Загальні результати еволюції музейної справи протягом прафеноменального періоду.

Тема 11. Колекціонування і перші публічні музеї епохи

Просвітництва (XVIII ст.)

Ідеологія Просвітництва та її вплив на колекціонування. Назви приміщень для колекцій. Розвиток приватного колекціонування в країнах Європи та його специфіка. Колекціонери епохи Просвітництва. Художній ринок і формування інституту атрибутування пам'яток. Кабінети воскових фігур і панорами. Поступ музейництва протягом XVIII ст. Вплив ідеології Просвітництва на характер музейного будівництва. Зростання педагогічних функцій музею. Осмислення місця музеїв у культурному житті. Перші кроки державної музейної політики. Початок профілізації музейних зібрань. Формування музейних мереж у європейських країнах: початкова стадія. Музей Ашмола. Формування першого публічного музею в Англії. Дрезден – центр художнього колекціонування. Заснування Дрезденської картинної галереї. Формування в Луврі Музею Франції. Французька революція і створення спеціалізованих музеїв.

Тема 12. Музейництво у Російській та Австро-Угорській імперіях

Передумови становлення музею як соціокультурного інституту в Російській імперії та його особливості. Приватні колекції, кабінети наукових та освітніх закладів. Кунсткамера. Перетворення Кунсткамери в підрозділ Академії наук. Історичні умови формування палацового музею Ермітаж. Набуття статусу публічного музею.

Колекціонування представників династії Габсбургів. Створення і діяльність кунсткамер. Поступове перетворення закритих зібрань монархів Австрії та Угорщини у загальнодоступні музеї. Формування картинних галерей. Державний характер музейної політики в Австро-Угорській імперії. Зміни принципів експонування творів живопису. Порятунк пам'яток мистецтва і культури.

Ідеологічні та художньо-стилістичні засади формування музейних закладів на вітчизняних теренах у добу Просвітництва. Основні музейні

моделі другої половини XVIII ст.: раціонально-прагматичні музеї західноєвропейського зразка, палацові музеї, садибні комплекси. Переміщення значної кількості українських культурно-історичних пам'яток до музейних осередків Російської імперії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ У XIX – НА ПОЧАТКУ XXI СТ.

Тема 13. Наполеонівські війни і музейне будівництво

Ідеологічне обґрунтування політики конфіскації художніх цінностей у підкорених французькою армією народів. Мирні угоди як юридичне визначення квот культурних цінностей, які відправлялися до Парижу. Проголошення Парижу художньою столицею світу. Формування та функціонування музею Наполеона. Діяльність Вівана-Денона. Музейна політика революційної та наполеонівської Франції. Провінційні публічні музеї. Пінакотека Брера в Мілані. Особливості появи Рейксмузеуму в республіканській Голандії. Перші спроби створення публічного музею в Іспанії. Прадо. Розпад імперії Наполеона та зміни в музейному будівництві. Реституція культурних цінностей. Старий музей і Новий музей у Берліні. Гліптотека і Стара пінакотека в Мюнхені.

Тема 14. Процеси становлення в Європі національних музеїв

Зростання національної самосвідомості європейців. Розвиток музейної справи в XIX – на початку XX ст. Музей в системі цінностей європейського суспільства XIX ст. як заклад загальнонаціонального значення та необхідний атрибут суверенної держави. Формування суспільної музейної свідомості, поява традиційної (академічної) моделі музейного закладу, її соціальні функції. Перетворення закритих зібрань старожитностей європейських монархів у публічні установи. Формування музеїв національної історії і культури (Угорський національний музей, Національний музей у Празі, Національний музей старожитностей у Копенгагені, Німецький національний

музей у Нюрнберзі, Музей національних старожитностей у Сен-Жермені Національний музей старожитностей у Бухаресті). Поява музеїв національного мистецтва (Національний музей сучасного мистецтва у Парижі, Нова пінакотека в Мюнхені, Національна галерея британського мистецтва).

Тема 15. Роль музею в збереженні традиційної культури

Зростання зацікавленості національною і культурною самобутністю народів. Етнографічне колекціонування в другій половині XIX ст. Створення Артуром Гаселіусом виставки «Скандинавська етнографічна колекція». Поява першого музею під відкритим небом. Вплив етнографічних виставок на розвиток експозиційних ідей. Музеї „in situ”. Формування і розвиток музеїв сільського господарства. Семантика експозиції музеїв сільського господарства. Музеї сільського господарства світу. Міжнародна асоціація музеїв сільського господарства. Концепції розвитку етнографічних музеїв в сучасних умовах.

Тема 16. Музейна спеціалізація

Кількісне зростання музейних закладів у Європі. Вплив диференціації наукового знання на спеціалізацію музеїв в XIX ст. Фахівці музейної справи – представники різних наукових дисциплін. Реорганізація Кунсткамер. Зміни критеріїв оцінки мистецтва минулих історичних періодів та формування колекцій давньохристиянського, візантійського, ранньосередньовічного, східного мистецтва, рококо. Єгипетський музей. Григоріанський етрусський музей. Віденський музей гравюр Альбертіна. Відкриття спеціалізованих музеїв декоративно-ужиткового мистецтва, художніх промислів і ремесел. Формування музеїв науки і техніки. Профільна структура національних музейних мереж. Фіксація емпіричного досвіду музейництва та проблема теоретичного забезпечення. Роль приватного колекціонування в розвитку музейної справи. Державні заходи та громадські ініціативи в музейній сфері.

Тема 17. Становлення українського музейництва

Державна політика Російської та Австро-Угорської імперій щодо збирання, збереження та демонстрації пам'яток музейного значення і засоби її практичної реалізації. Наукові товариства і музейництво. Внесок учених – археологів, етнографів, істориків, мистецтвознавців тощо (В. Хвойки, Б. Ханенка, М. Терещенка, О. Бобринського, М. Біляшівського, Д. Щербаківського) – у розвиток музейної справи. Вплив романтизму на вітчизняне музейництво. Створення перших музейних закладів (Миколаївський археологічний музей (1806 р.), Феодосійський музей старожитностей (1811), Одеський музей старожитностей (1825), Керченський музей старожитностей (1826) та ін.). Університетські музеї в Україні у ХІХ ст. Відкриття Київського міського музею старожитностей у 1899 р. Поширення і збагачення музейної мережі. Становлення вітчизняної музеології. Приватні музеї та їх вплив на музейництво.

Тема 18. Принципи комплектування й експонування музейних зібрань у ХІХ – на початку ХХ ст.

Суспільна думка ХІХ ст. про соціальне значення музеїв. Принцип повноти і систематичності колекцій. Історико-систематичний та історико-монографічний принципи формування художніх музеїв. Склад музейних зібрань, засоби демонстрації пам'яток. Класифікаційна система експонування. Систематичні експозиції. Географічний принцип систематизації етнографічної експозиції. Музеї зліпків. Система обліку, збереження та дослідження музейних цінностей.

Тема 19. Музеї і освіта у ХІХ – на початку ХХ ст.

Публічні музеї та створення загальнодоступних експозицій. Формування просвітницької функції музею. Нові принципи показу експонатів, спрямовані на активізацію ролі відвідувачів. Форми спілкування з музейною аудиторією. Створення освітніх експозицій і лекційна робота.

Екскурсійний показ музейних колекцій. Розширення можливостей огляду музеїв широкою аудиторією. Зростання кількості відвідувачів. Створення музеїв при закладах вищої освіти. Нові організаційні форми виховання учнів музейними засобами. Створення музеями системи і методики занять зі школярами і вчителями. Музейний діалог. Перший європейський музеєзнавчий журнал «Музеумкунде» («Музейна справа»). Поява та діяльність педагогічних музеїв. Перетворення музеїв у невід'ємну складову повсякденного життя людини.

Тема 20. Музейне будівництво в СРСР

Більшовицький переворот і нова політика в музейній сфері. Діяльність художньо-історичних комісій. Збереження культурної спадщини: досягнення і прорахунки. Формування структури органів управління музейною справою та створення законодавчої бази для її функціонування. Дискусії щодо ролі музею в нових історичних умовах. Нові функції і завдання музеїв. Формування державної музейної мережі. Ліквідація музейних закладів, які не відповідали вимогам програми соціалістичного будівництва. Централізація та профілізація музеїв у радянській державі. Особливості музейного розвитку в другій половині ХХ ст. Використання тематичного методу експонування в радянських музеях. Особливості розвитку вітчизняної музейної справи в радянський період.

Тема 21. Музей у тоталітарному суспільстві

Феномен тоталітаризму і культура. Музеї і пропаганда. Набуття музеями невластивих їм функцій. Особливості побудови експозицій. Тематико-експозиційний комплекс. Примусове вилучення предметів із фондів і експозицій та розпродаж музейних зібрань: причини та наслідки. Кадрова політика, планове оновлення кадрового складу працівників музеїв. Масові кадрові чистки і політичні процеси. Згорання наукових досліджень у

галузі профільних дисциплін, звуження тематики комплектування музейних фондів, Друга світова війна і доля музейних зібрань Європи.

Тема 22. Новітні тенденції у розвитку музейної сфери у другій половині ХХ – перші десятиріччя ХХІ ст.

Культурно-історична ситуація другої половини ХХ ст. і стан музейної сфери. Наслідки Другої світової війни для розвитку музейної справи. Процес поступового вдосконалення окремих напрямів музейної справи. Пошуки нового архітектурного образу музею. Початок міжнародного співробітництва в музейній галузі: створення ІКОМ.

«Музейний вибух» 1960–1970-х рр.: передумови, сутність, наслідки. Існування музеїв «нового типу» одночасно із традиційними музеями, принципові відмінності в музейних моделях. Рівень теоретичного забезпечення музейної діяльності.

Національні періодичні видання з музейної справи. Новий етап і форми міжнародної співпраці в музейній сфері. Використання музеями сучасних науково-технічних засобів. Новітнє розуміння музею та його соціальних функцій; нові критерії оцінки музейної діяльності. Пошуки оптимальних музейних моделей ХХІ ст. та їх різновиди.

Міждисциплінарний характер теоретичного забезпечення музейної справи як обов'язкова умова її, подальшого розвитку. Реституція музейних цінностей як актуальна проблема та шляхи її вирішення. Роль електронних засобів інформації у сфері музейництва. Основні теоретичні та практичні досягнення музейної справи в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 2

ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ПІДГОТОВКИ

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, практичне заняття – це вид навчального заняття, під час якого відбувається детальний розгляд здобувачами освіти під керівництвом викладача окремих теоретичних положень освітнього компонента і формуються вміння й навички їх практичного застосування. Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення та деталізація наукових знань, отриманих здобувачами на лекціях і в процесі самостійної роботи й спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення здобувачів.

Практичні (семінарські) заняття є важливою складовою освітнього процесу. Вони виконують важливі функції. Семінар допомагає студентам поглибити та закріпити знання з конкретної теми або дисципліни завдяки більш ґрунтовному розгляду теоретичного матеріалу, опрацювання різноманітних підходів до вирішення проблем і практичних задач. Семінари сприяють розвитку аналітичного, критичного та логічного мислення здобувачів освіти, допомагають розвивати уміння самостійно працювати з науковими джерелами, формулювати власні думки та аргументувати власну точку зору. У ході семінарських занять студенти навчаються ефективно взаємодіяти з викладачем та одногрупниками; важливими є обговорення, дискусії, робота в групах, що покращує комунікативні навички та вміння презентувати свої ідеї. Семінарське заняття дає змогу викладачу оцінити рівень підготовки здобувачів освіти, перевірити їхні знання, вміння

аналізувати інформацію, застосовувати теоретичні концепції на практиці, виявити проблеми в розумінні та за потреби скоригувати освітній процес.

Семінарські заняття стимулюють інтерес студентів до самостійної роботи та пошуку нової інформації; створюють можливості для активного залучення до процесу навчання, що допомагає студентам краще зрозуміти важливість та актуальність освітнього компоненту. Практичне (семінарське) заняття сприяє інтерактивному навчання, де студенти активно залучені до обговорення, вирішення задач, презентацій, що допомагає краще засвоювати новий матеріал. Усе це разом забезпечує ефективний процес навчання, де здобувач вищої освіти не лише отримує знання, але й навчається критично мислити, дискутувати, обґрунтовувати власну точку зору.

Практичні (семінарські) заняття тісно взаємопов'язані із лекціями та проводяться після прочитаної лекції з відповідної теми освітнього компонента та самостійної підготовки здобувачів освіти. При підготовці до семінару потрібно:

- 1) Уважно прочитати тему, яка буде розглядатися на занятті; зрозуміти, які ключові питання потрібно опрацювати.
- 2) Ознайомитися із навчальною літературою (посібниками, підручниками), а також вузькотематичними науковими публікаціями і джерелами. Не рекомендується використовувати матеріали Вікіпедії, оскільки вони зазвичай містять низку неточностей та помилок. Необхідні для засвоєння ОК наукові статті, монографії, джерела можна знайти за ключовими словами за допомогою пошукової системи вільного доступу Google Академія, при цьому звертаючи увагу на дослідження за останні п'ять років.
- 3) Якщо є час і бажання поглибити знання, знайдіть та опрацюйте додаткові джерела (наукові статті, відео, інтерв'ю експертів), перевіряючи при цьому достовірність інформації.
- 4) Обов'язковим є опрацювання понять і термінів, які виокремлені для кожної із тем.
- 5) Укладання конспекту (з виділенням основних тез, прикладів), словника понять і термінів сприятиме кращому засвоєнню матеріалу, стане у нагоді під час виступу, підготовки до експрес-тестування.

Практичне заняття відбувається у формі виступів здобувачів освіти із доповідями та повідомленнями, доповнень, відповідей на уточнюючі запитання, які можуть бути озвучені як викладачем, так й студентами. Зацікавлення обговорюваними проблемами, залученість усієї аудиторії до їх обговорення, обміну думками дозволяє досягти найкращих результатів у засвоєнні нового матеріалу. Здобувачі повинні підготуватися до усіх питань практичного заняття, щоб мати змогу доповнювати, заперечувати, аргументувати власну думку тощо.

Відповідь на питання практичного заняття має бути чіткою і зрозумілою, логічною, структурованою, за змістом відповідати включеній у план проблемі, цікавою для слухачів, завершуватися обґрунтованими висновками, що випливають із сказаного доповідачем. У виступі потрібно звернути увагу на праці дослідників та інші матеріали, які послужили джерелом для підготовки відповіді; дискусійні питання, які по різному висвітлюються вченими; на роз'яснення нових термінів. За бажанням студента виступ може супроводжуватися презентацією. Відповіді на додаткові запитання (озвучені як викладачем, так й одногрупниками) мають бути чіткими, конкретними, аргументованими. Доповідач має вміти відстоювати власну позицію та зроблені висновки.

Здобувачі освіти за бажанням можуть підготувати та презентувати на практичному занятті одну із тем рефератів (у формі усного виступу, візуальних матеріалів).

На практичному занятті студенти не лише здобувають нові знання, але й формують власне ораторське мистецтво, вміння слухати та аналізувати відповіді доповідача, доповнювати відповідь уточнюючою інформацією, формулювати запитання, відстоювати власне бачення проблеми, враховувати думку інших. Семінарське заняття є майданчиком для розвитку мислення, висловлення власних суджень, аналізу думок інших, інтелектуального розвитку загалом, формуванні наукового світогляду, методів і прийомів пошуку істини, культури спілкування. Підготовка до семінарського заняття

вимагає від студента самостійної роботи з джерелами інформації, що розвиває відповідальність і навички самоорганізації, проведення наукових досліджень.

У кінці практичного заняття викладач надає студентам конструктивні коментарі щодо їхньої роботи, оцінює результати їхньої роботи.

Практичне заняття має базуватися на атмосфері поваги і взаєморозуміння. Студенти мають дотримуватися норм академічної етики. Загалом усе це допомагає створити ефективне освітнє середовище, яке сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок і засвоєнню навчального матеріалу.

Практичні заняття можуть проводитися у формі семінару запитань і відповідей, розгорнутої бесіди, дискусії, наукової / теоретичної конференції, прес-конференції, пізнавальної гри тощо. Для організації роботи студентів можуть бути розподілені ролі модератора, доповідача, опонента, експерта.

На практичному занятті можуть проводитися тематичні контрольні роботи у вигляді тестування або розгорнутого письмового опитування.

Практичні заняття 1–2. МОТИВАЦІЇ ПРОТОМУЗЕЙНИХ ЗІБРАНЬ ТА КОЛЕКЦІОНУВАННЯ

1. Поняття «колекція».
2. Зібрання предметів як засіб естетичного переживання.
3. Сакральна мотивація зібрань.
4. Економічна мотивація колекціонування.
5. Колекціонування як засіб допитливості та дослідницької діяльності.
6. Мотивація соціального престижу.
7. Зібрання патріотичного характеру.
8. Види побутування протомузейних зібрань.
9. Діалогічна і монологічна форми представлення протомузейних зібрань.

Опрацювати поняття і категорії: аукціон, гліптотека, пінакотека, делактіотека, вотивні предмети, сакральний предмет, колекціонування,

колекція, колекціонер, протомузейна епоха, камея, інталія, гемма, теракот, майоліка, анатем.

Теми рефератів:

1. Зібрання як доказ родинності із легендарними предками.
2. Зібрання пам'яток як вираз єдності середземноморського і середньоазіатського світу.
3. Зміцнення зв'язків між людьми за допомогою архівів, бібліотек і домузейних зібрань.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. У первісну епоху головною мотивацією зібрання предметів були:

1) економічна; 2) сакральна; 3) соціального престижу; 4) для доказу родинності походження; 5) патріотичні почуття.

2. Найбільш яскраво і повномасштабно феномен колекціонування вперше розкрився в: 1) первісному суспільстві; 2) античну епоху; 3) ранньому Середньовіччі; 4) пізньому Середньовіччі.

3. Поняття «музей» упровадили в культурний обіг людства: 1) стародавні римляни; 2) асирійці; 3) стародавні греки; 4) стародавні слов'яни; 5) стародавні єгиптяни.

4. У музейонах стародавні греки: 1) приносили священні жертви; 2) проводили творчі змагання поетів; 3) поклонялися музам; 4) зберігали і демонстрували вотивні предмети; 5) вивчали пам'ятки старовини.

5. Вотивні предмети – це: 1) зібрання античної старовини; 2) зібрання різьбленого каміння, гемм, перстнів; 3) предмети, які за давньогрецькою релігійною традицією, приносили богам і божествам по обітниці, на честь перемоги, яку отримали над ворогом, або в надії отримати зцілення, задовольнити якесь прохання; 4) рідкісні зразки світу природи; 5) колекції зліпків.

6. Богам у Стародавній Греції присвячувалися: 1) твори скульптури; 2) картини; 3) предмети декоративно-ужиткового мистецтва; 4) військові трофеї; 5) предмети побуту неєвропейських народів.

7. Стої стародавні греки прикрашали: 1) творами живопису; 2) каменями; 3) зброєю; 4) скульптурами; 5) східними килимами.

8. Для зберігання творів живопису стародавні греки використовували спеціальні сховища: 1) храми; 2) кабінети мистецтв; 3) пінакотеки; 4) гардеробні; 5) музейони.

9. Перші давньогрецькі колекції: 1) формувалися цілеспрямовано; 2) носили сакральний характер; 3) були приватною власністю; 4) належали громаді; 5) характеризувалися неоднорідністю складу.

10. Як цілеспрямоване явище колекціонування виникає в епоху: 1) первісного суспільства; 2) еллінізму; 3) раннього Середньовіччя; 4) пізнього Середньовіччя; 5) раннього Відродження.

11. Збиральницька діяльність елліністичних царів: 1) була складовою частиною державної політики; 2) мала суто індивідуальну мотивацію.

12. Багата художня колекція у Стародавньому Римі: 1) створювала людині репутацію поціновувача і знавця мистецтва; 2) підтверджувала високий соціально-майновий і культурний статус; 3) засвідчувала знання природничих наук; 4) була атрибутом приналежності до наукових об'єднань; 5) підтверджувала релігійність власника.

13. Процес формування інституту приватного колекціонування розпочався у: 1) Стародавній Греції; 2) Стародавньому Римі.

14. Приватне колекціонування як цілком сформоване явище склалося в Римі у: 1) II ст. до н.е.; 2) I ст. до н. е.; 3) I ст. н. е.; 4) II ст. н. е.; 5) III ст. н. е.

15. На відміну від сучасних музеїв античні зібрання творів мистецтва і реліквій: 1) формувалися заради просвітницьких цілей; 2) з'явилися за релігійними мотивами; 3) сприяли розвитку естетичних смаків; 4) розширювали кругозір стародавніх греків і римлян; 5) дозволяли художникам вивчати майстерність своїх попередників.

Практичне заняття 3. ДОМУЗЕЙНІ ЗІБРАННЯ В КРАЇНАХ СХОДУ

1. Традиції колекціонування у мусульманських країнах.
2. Колекціонування в Китаї.
3. Домузейні зібрання в Японії.

Опрацювати поняття і категорії: ідея «вакфа», храмові скарбниці, каліграфія, орнаменталіст, мініатюрист, рукописна книга, колофон, колекціонування, колекція, колекціонер, каталог творів живопису, художня критика.

Теми рефератів:

1. Колекціонування предметів мистецтва у стародавньому Китаї.
2. Храмові скарбниці Японії.
3. Формування скарбниць в ісламських країнах середньовічного Сходу.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. В основі появи перших колекцій і в мусульманському світі, і в індо-буддистських країнах Сходу лежала мотивація: 1) соціальна; 2) зв'язку з легендарним предком; 3) економічна; 4) релігійна; 5) естетична.

2. Після поширення ісламу вздовж усього Південного Середземномор'я та на схід до Індонезії цінні предмети почали накопичуватися: 1) у мечетях; 2) біля поховань мусульманських святих; 3) у спеціально зведених приміщеннях.

3. Тривалий час в Японії єдиними скарбницями як релігійного, так і світського мистецтва були: 1) місця паломництва; 2) монастирі; 3) храми; 4) мистецькі школи; 5) пінакотеки.

4. Музей шаха Абдул Азіза під Тегераном сформувався на основі: 1) колекції правителів; 2) дарів, які приносили паломники на могилу мученика і пророка.

5. Особливою повагою світських і приватних колекціонерів держав Сходу користувалися: 1) килими; 2) давні вироби з бронзи і каменю; 3) шедеври живопису; 4) твори каліграфії; 5) рукописні книги.

6. Найвищого рівня розвитку колекціонування досягло в: 1) Ірані; 2) Індії; 3) Персії; 4) Китаї; 5) Японії.

7. Особливо високого рівня колекціонування в Киї досягло в епоху: 1) Хань; 2) Тан; 3) Сун; 4) Цін.

8. За розпорядженням імператорів і друківані каталоги художніх творів публікувалися в Китаї в епоху: 1) Хань; 2) Тан; 3) Сун; 4) Цін.

9. Тексти-коментарі на чистому полі художнього сувою, в яких давалася оцінка твору мистецтва, в стародавньому Китаї називалися: 1) манускриптами; 2) колофонами; 3) примітками; 4) скорописом; 5) кодексом.

10. Спеціальні трактати на допомогу колекціонерам були укладені в епоху Середньовіччя в: 1) Ірані; 2) Індії; 3) Персії; 4) Китаї; 5) Японії.

Практичне заняття 4. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ МУЗЕЇВ

1. Сутність епохи Відродження.
2. Передумови виникнення феномену музею в Італії в XV столітті.
3. Сутність музею в уявленнях гуманістів:
 - а) Марсиліо Фічіно;
 - б) Джованні Паоло Ломаццо.

Опрацювати поняття і категорії: Відродження, Ренесанс, гуманізм, гуманісти, музей, гуманітарні науки, наукове пізнання природи, експеримент, наукова картина світу, колекціонер, цілеспрямоване колекціонування, антична спадщина, епіхрагічні пам'ятки, музей.

Теми рефератів:

1. Поява і розвиток книгодрукування в Європі.
2. Поява та поширення нових технічних винаходів.
3. Особливості капіталістичного розвитку економіки в Італії.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Відродження характеризувалося: 1) великою суспільною активністю духовенства та селян; 2) зростаючою потребою людини до

самовираження шляхом збільшення багатства; 3) різноманітністю емоційного життя і пізнавальних потреб людини; 4) засиллям корпоративних установ і уявлень; 5) об'єднанням людей вільних професій для нових форм спілкування.

2. Процес становлення музею як соціокультурного інституту бере свій початок в епоху: 1) Античності; 2) Середньовіччя; 3) Відродження; 4) Просвітництва; 5) Нового часу.

3. У колекціонуванні епохи Відродження відбулися істотні зміни: 1) особливою цінністю визнавалися твори античності; 2) гідними колекціонування вважалися не лише завершені твори, але й ескізи, етюд; 3) перевага почала надаватися творам на релігійну тематику; 4) мистецтво почало сприйматися як джерело естетичної насолоди; 5) набули розвитку світське замовлення і меценатство.

4. Колекціонування епохи Відродження характеризувалося: 1) безсистемністю; 2) цілеспрямованістю; 3) зверненням до античної спадщини; 4) переважанням релігійної тематики; 5) звуженням кола колекціонерів.

5. Колекціонерами в епоху Відродження були: 1) світські правителі; 2) римські папи; 3) бюргери; 4) купці; 5) вчені.

6. Вперше в епоху Відродження про свою колекцію, як про музей, написав відомий гуманіст: 1) Л. Бруно; 2) Ф. Петраркі; 3) Дж. Боккаччо; 4) П. Джовіо; 5) Б. Поджо.

7. Термін «музей» набув поширення в північній Італії, а згодом у всій Європі завдяки твору «Про музи»: 1) Дж. П. Ломаццо; 2) П. Джовіо; 3) К. Найкеля; 4) Дж. да Страда; 5) Дж. Манчіні.

8. В Італії у практику термін «музей» був уведений: 1) Дж. П. Ломаццо; 2) П. Джовіо; 3) К. Найкелем; 4) Дж. да Страдою; 5) Дж. Манчіні.

9. За поняттям «музей» поступово закріпилося значення приміщення, в стінах якого на основі колекційних зразків здійснювалася

творча робота з вивчення й інтерпретації оточуючого світу, в епоху:

- 1) Античності; 2) Середньовіччя; 3) Відродження; 4) Просвітництва;
- 5) Нового часу.

10. Термін «музей» отримав загальне поширення у країнах Європи й Америки в: 1) XVI ст.; 2) XVII ст.; 3) XVIII ст.; 4) XIX ст.; 5) XX ст.

Практичне заняття 5. ГАЛЕРЕЯ УФФІЦІ (2 год.)

1. Фамільні зібрання родини Медічі.
2. Будівництва палацу Уффіці.
3. Галерея статуй.
4. Організація колекцій у Трибуні.
5. Набуття державного статусу і розвиток галереї у другій половині XVIII – XIX ст.
6. Діяльність галереї у XX – на початку XXI ст.

Опрацювати поняття і категорії: галерея, студіоло, антикварії, «уффіці», колекція універсального характеру, фамільне зібрання, наукові прилади, меценатство, культурна політика, натуралії, дрібна пластика, шафа-кабінет, консоль, універсум, космологічна символіка.

Теми рефератів:

1. Шедеври галереї Уффіці.
2. Галерея автопортретів художників.
3. Виставкова діяльність музею.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Створення галереї Уффіці пов'язано з династією: 1) Віттельсбахів; 2) Габсбургів; 3) Грімані; 4) Медічі; 5) Тюдорів.

2. Галерея Уффіці була створена в: 1) XIV ст.; 2) XV ст.; 3) XVI ст.; 4) XVII ст.; 5) XVIII ст.

3. Приміщення сучасної галереї Уффіці призначалося для: 1) цехових майстерень; 2) зберігання творів мистецтва; 3) проведення аукціонів; 4) мистецьких майстерень; 5) адміністративних установ.

4. Приміщення сучасної галереї Уффіці було спроектоване архітектором: 1) Б. Буонталенті; 2) Ф. Брунелескі; 3) С. Кронаком; 4) Д. Вазарі; 5) А. Палладіо.

5. Трибуна галереї Уффіці призначалася для експонування: 1) картин; 2) натуралій; 3) рідкісних предметів; 4) скульптури; 5) найбільш цінних предметів колекції Медічі.

6. Датою заснування галереї Уффіці вважається: 1) 1560 р.; 2) 1574 р.; 3) 1581 р.; 4) 1583 р.; 5) 1591 р.

7. Галерея Уффіці включала в себе: 1) майстерні ювелірів і граверів; 2) приміщення, де були представлені наукові інструменти, античні й сучасні предмети озброєння; 3) анатомічний театр; 4) приміщення з найрізноманітнішими екзотичними предметами; 5) ескедру.

8. На думку сучасника Медічі Ф. Боккі, родина створила галерею Уффіці, щоб: 1) демонструвати свою велич; 2) запобігти знищенню творів мистецтва в Тоскані; 3) привернути увагу широкої публіки до мистецтва; 4) популяризувати творчість італійських майстрів; 5) з комерційною метою.

9. Єдиним музеєм, де можна побачити портрети великих майстрів Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело, Дюрера, Тиціана, Рембрандта, Рубенса, ван Дейка та ін. є: 1) галерея Уффіці; 2) Віденська галерея; 3) Прадо; 4) Британський музей; 5) Рейксмузеум.

10. Перетворення скарбниці Медічі у галерею Уффіці є прикладом: 1) традиційної моделі створення музею; 2) філантропічної моделі створення музею; 3) революційної моделі створення музею; 4) комерційної моделі створення музею.

Практичні заняття 6–7. МУЗЕЇ ІТАЛІЇ

1. Історичні умови формування художніх скарбів Риму.
2. Бельведерський дворик. Музей Піо-Клементіно.
3. Пінакотека.
4. Сікстинська Капелла.

5. Гротто Ізабелли д'Есте в Мантуї.
6. Публічний статуарій Грімани у Венеції.
7. Паоло Джовіо та його музей у Комо.

Опрацювати поняття і категорії: галерея, пінакотека, гардеробна, студіоло, гуманістичні заняття, система образів та алегорій, ремінесенція античного музейону, антикварії, статуарій, музей, гротто, кабінет, мюнц-кабінет, шатцкамера, вундеркамера, дресуар, креденца, протомузейна установа, ренесансний музей.

Темі рефератів:

1. Лоджія Рафаеля.
2. Єгипетський музей Ватикану.
3. Етруський музей Ватикану.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. В епоху Ренесансу назва студіоло використовувалася щодо:

1) кабінету для гуманітарних занять, в якому разом із бібліотекою розміщувалися й художні колекції; 2) зібрання античної старовини, переважно творів скульптури та місця для його експонування; 3) скарбниці з виробами із коштовного каміння та металів; 4) приміщення, в якому зберігалися монети та медалі; 5) приватного сховища для збереження прикрас, зброї, дорогоцінних предметів побуту та документів.

2. Назвіть риси, характерні для ренесансних антикваріїв:

1) призначення колекції для усамітненого споглядання власником та його найближчим оточенням; 2) наявність бібліотеки; 3) експонування колекції античної пластики; 4) виконання репрезентативної функції; 5) збереження колекційних предметів у стінних шафах із глухими дверцятами.

3. В епоху Відродження католицькі папи:

1) виявляли турботу про консервацію та охорону стародавніх і середньовічних пам'яток; 2) знищували всі пам'ятки, які не були пов'язані із релігійною догматикою; 3) виступали проти вилучення творів мистецтва з храмів; 4) призначали

зберігачів старожитностей Риму; 5) піклувалися про те, щоб національні скарби вивозили за межі папської області.

4. В епоху Відродження програму античних експозицій скульптур найкраще виявляли найбільш відомі у Римі антикварії: 1) гротто Ізабелли д'Есте; 2) Капітолійський; 3) статуарій Грімані; 4) музей Паоло Джовіо; 5) Бельведерський дворик.

5. Капітолійський музей був організований папою: 1) Сікстом IV; 2) Климентом VII; 3) Павлом III; 4) Пієм IV; 5) Григорієм XIII.

6. Музей скульптури Пію-Клементіно був створений на основі збірки: 1) Бельведерського антикварію; 2) Капітолійського антикварію; 3) статуарію Грімані; 4) Пропілеїв; 5) Стої Пойкіле.

7. Назвіть найбільш відомі антикварії епохи Відродження: 1) Ізабелли д'Есте; 2) Франческо I Медічі; 3) Бельведерський дворик; 4) родини Грімані; 5) Трибуна Уффіці.

8. Ізабелла д'Есте створила в Мантуї: 1) пінакотеку; 2) студіоло; 3) гротто; 4) музей; 5) статуарій.

9. У музейній програмі Ізабелли д'Есте: 1) вся увага була спрямована на античне мистецтво; 2) сучасне мистецтво посідало таке ж місце, як й античне; 3) естетичні критерії при підборі предметів для колекції набули більшого значення; 4) студіоло стало місцем представлення всієї колекції; 5) були реалізовані лише її ідейні принципи.

10. В урядовій резиденції Венеціанської республіки – Палаці дожів – для публіки експонувалася колекція античних старожитностей та тогочасної скульптури, зібрана: 1) Дж. да Страдою; 2) Імперато; 3) Дж. Вазарі; 4) Ізабеллою д'Есте; 5) Грімані.

11. Відкрита для публіки у 1596 р. нова експозиція антиків колекції Грімані була названа: 1) пінакотекою; 2) студіоло; 3) гротто; 4) музеєм; 5) статуарієм.

12. Програму облаштування антикварію як публічного музею вперше в Італії реалізували: 1) Дж. да Страда; 2) Імперато; 3) Дж. Вазарі; 4) Павло III; 5) Грімані.

13. Музеї Ватикану включають: 1) Сікстинську капелу, 2) Лоджію Рафаеля; 3) Пінакотеку; 4) музей Піо-Клементіна; 5) Джовіанський музей.

14. Видатний пам'ятник Відродження Сікстинська капела містить в інтер'єрі знамениті фрески: 1) Рафаеля; 2) Леонардо да Вінчі; 3) Тіціана; 4) Мікеланджело; 5) Рембрандта.

15. Першою літературною, історично документованою реконструкцією вілли Плінія, прототипом меморіального музею слід вважати: 1) віллу Джовіо «Музей»; 2) гротто Ізабелли д'Есте; 3) публічний статуарій Грімані; 4) антикварій у Мюнхені; 5) антикварій під Мантуєю.

Практичне заняття 8–9. ХУДОЖНЄ КОЛЕКЦІОНУВАННЯ В ЄВРОПІ В XVI – XVII СТ.

1. Колекції в Фонтенбло як вияв політичних претензій Франциска I.
2. Кунсткамера та антикварій Віттельсбахів у Мюнхені.
3. Колекції Габсбургів в Австрії, Іспанії та Чехії.
4. Формування європейської історії мистецтва і колекціонування. Поява музеографії.
5. Художні колекції і музеї XVII–XVIII ст. Франції.
6. Колекції і музеї Голандії.

Опрацювати поняття і категорії: художнє колекціонування, шпалерна (килимова) розвіска картин, декоративний принцип експонування, палацова галерея, знавець, дилетант, віртуоз, антиквар, любитель, аукціон, експерти-художники, твори декоративно-ужиткового мистецтва, придворний художник, гобелен, музеографія.

Темі рефератів:

1. Палатинська галерея.
2. Берлінські курфюрстські колекції.

3. Аристократичне колекціонування художніх творів.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. «Золотим століттям» колекціонування в Європі називають:

1) XIV ст.; 2) XV ст.; 3) XVI ст.; 4) XVII ст.; 5) XVIII ст.

2. XVII ст. називають «золотим століттям» колекціонування, тому що: 1) на шлях активного збиральництва вступили Італія, Франція, Іспанія, Німеччина; 2) істотно розширився склад колекціонерів; 3) зростає кількість спеціалізованих колекцій; 4) в лексиці європейських мов закріпилися слова *любитель, знавець, віртуоз, дилетант, антиквар*; 5) колекціонування розглядалося як засіб підвищення соціального статусу.

3. Художнє колекціонування в XVII ст. мало свої особливості:

1) колекція стала невід'ємним атрибутом шляхетності й ученості; 2) твори мистецтва сприймалися як засіб вигідного розміщення капіталу; 3) з'явилися аукціони сучасного зразка; 4) формування художніх колекцій прирівнювалося до рангу «чеснот» їх величностей; 5) користувалися попитом послуги експертів.

4. Багаті художні колекції у Франції в XVII ст. зібрали:

1) Фердинанд Тірольський; 2) А. Рішельє; 3) Дж. Мазаріні; 4) Ж. Кольбер; 5) Людовік XIV.

5. Активними колекціонерами, котрі одночасно збагачували і колекції королів Франції Людовіка XIII та Людовіка XIV, були їх кардинали: 1) А. Парро; 2) А. Рішельє; 3) Дж. Мазаріні; 4) Ж. Кольбер; 5) В. Денон.

6. На думку дослідників, першим у Франції музеєм (1694 р.) можна вважати колекцію у монастирі: 1) Сен-Женевьев; 2) Сен-Мадлен; 3) Клюні; 4) Фларан; 5) Сен-Венсан.

7. Ім'я шведської королеви Христини нерозривно пов'язане з культурою: 1) Риму; 2) Парижу; 3) Амстердама; 4) Мюнхена; 5) Лондона.

8. Традиція зосередження успадкованих від предків або придбаних у шлюбі чи в ході війни художніх скарбів в галереї спадкового правителя

у XVII ст. не існувала в: 1) Італії; 2) Франції; 3) Іспанії; 4) Австрії; 5) Голландії.

9. Створення картин у XVII ст. стало національним промислом в: 1) Італії; 2) Франції; 3) Іспанії; 4) Австрії; 5) Голландії.

10. Колекціонування вищими і середніми верствами населення художніх творів у другій половині XVII ст. найбільш масового характеру набуло в: 1) Італії; 2) Франції; 3) Іспанії; 4) Австрії; 5) Голландії.

11. Основні напрями поширення колекціонування і музейної справи в епоху Просвітництва були спільними для більшості країн Західної Європи: 1) так; 2) ні.

12. Експозиції палацових галерей мали такі особливості: 1) вони створювалися в просвітницьких цілях; 2) виконували репрезентативну функцію; 3) призначалися лише для збереження та експонування художніх колекцій; 4) створювали відчуття багатства і величі; 5) кожна окрема картина мала самостійне значення.

13. У палацових галереях: 1) окрема картина не мала самостійного значення; 2) твори мистецтва підбиралися за національними школами; 3) використовувався хронологічний принцип побудови експозиції; 4) на стінах живопис розташовувався у вигляді шпалер; 5) відбувалися прийоми важливих осіб.

14. У наші дні уявлення про особливості палацових галерей можна скласти, побувавши в галереї: 1) Дрезденській; 2) Уффіці; 3) Пітті; 4) Мюнхенській; 5) Рейсмузеум.

15. Автором фундаментального трактату «Музеографія» став: 1) С. фон Квікхеберг; 2) Дж. Манчіні; 3) І. Майор; 4) Д. Моллер; 5) К. Найкель.

Практичне заняття 10. КОЛЕКЦІОНУВАННЯ І ПЕРШІ ПУБЛІЧНІ МУЗЕЇ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА (XVIII ст.)

1. Ідеологія Просвітництва та її вплив на колекціонування.
2. Зростання педагогічних функцій музею.
3. Осмислення місця музеїв у культурному житті.
4. Колекціонери епохи Просвітництва.

Опрацювати поняття і категорії: епоха Просвітництва, ідеологія Просвітництва, просвітники, природничо-наукова система поглядів, утилітаризм, ідея прогресу, експериментальний метод, концепція публічного музею, освітня та виховна функції музеїв, художній ринок, приватні колекції, закриті зібрання монархів, пінакотека, антиквар, товариства антикварів, антикваризм, знавці, знавцтво, маньєризм, бароко, рококо, музейна експозиція, історико-систематичний принцип експозиції, гран-тур, зоологічний музей, оригінальні твори мистецтва, копії творів мистецтва, салон, музей зліпків.

Темати рефератів:

1. Формування художнього ринку.
2. Формування інституту атрибутування пам'яток.
3. Кабінети воскових фігур і панорами.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. В епоху Просвітництва: 1) широкі верстви населення отримали можливість певним чином долучитися до нових культурних цінностей; 2) знайшла поширення гуманістична система світогляду; 3) монархи окремих держав вдалися до проведення реформ; 4) низка католицьких установ Центральної і Західної Європи розширила свої культурні функції, влаштовуючи картинні галереї і природничо-наукові музеї; 5) єдиним джерелом порядку визнавався Божий промисел.

2. Серед просвітників були поширені ідеї: 1) спираючись на розум, людство може досягати постійного прогресу; 2) національні і соціальні відмінності між людьми є несуттєвими; 3) можливо виявити закони, які

управляють не лише природою, але й людським суспільством, діяльністю людини; 4) неможливості пізнання оточуючого світу; 5) необхідності популяризації серед широких верств населення богослів'я.

3. Проблемам музею у своїх творах приділяли увагу відомі просвітники: 1) І. Ньютон; 2) Г. Лейбніц; 3) Ф. Вольтер; 4) Ф. Бекон; 5) Д. Дідро.

4. Просвітники наполегливо впроваджували в суспільну свідомість ідеї про те, що: 1) колекції мають служити задоволенню потреб небагатьох; 2) великі творіння культури є важливим засобом виховання естетичного смаку людини, її інтелекту; 3) музеї повинні бути доступними широкій публіці; 4) вдосконалення людини є приватною справою кожного; 5) музеї повинні відрізнятися не багатством своїх зібрань, а їх системністю, відповідністю процесам, що відбувалися в природі і суспільстві.

5. Відповідно до цілей і завдань просвітників: 1) музеї мали задовольняти потреби суспільства в отриманні освіти; 2) музейні предмети використовувалися під час досліджень; 3) у колекціях почали переважати систематизовані в певному порядку оригінальні предмети; 4) музеї і колекції призначалися для дуже вузького кола осіб; 5) на перше місце висувалися дидактичні функції музеїв.

6. Галерея XVIII ст., за задумом просвітників, була покликана ілюструвати: 1) все зібрання картин з використанням шпалерного принципу; 2) окремі мистецькі школи; 3) історію національної школи; 4) історію окремих видів мистецтва; 5) твори античності.

7. Формування концепції публічного музею припало на: 1) XVI ст.; 2) XVII ст.; 3) кінець XVII – XVIII ст.; 4) XVIII ст.; 5) XIX ст.

8. Рух антикваризму характеризувався: 1) вивченням винятково писемних джерел античності; 2) тісним зв'язком з археологічними розкопками; 3) вивченням і колекціонуванням предметів античного мистецтва; 4) великою зацікавленістю неєвропейськими цивілізаціями; 5) участю в «гран-турах» та різноманітних подорожах.

9. В епоху Просвітництва знавцями називали: 1) торговців предметами старовини; 2) осіб, котрі краще від інших вміли відрізнити та оцінити предмети колекційного і музейного значення, визначити час і місце створення такого предмету, авторство роботи; 3) любителів і дослідників античних традицій та античних пам'яток; 4) колекціонерів творів мистецтва; 5) копіїстів.

10. «Гран-тури» – освітні поїздки в середині XVIII ст., здійснювалися до: 1) Франції; 2) Італії; 3) Австрії; 4) Англії; 5) Німеччини.

Практичне заняття 11. КОЛЕКЦІОНУВАННЯ І МУЗЕЇ В АНГЛІЇ

1. Колекціонування в Англії у XVII–XVIII ст.
2. Музей Е. Ешмола.
3. Колекція Г. Слоуна та формування першого публічного музею.
4. Поповнення колекцій Британського музею.

Опрацювати поняття і категорії: «Уайтхольські знавці», гран-тури, товариства колекціонерів, музей природничонаукового профілю, колекціонування елітарного характеру, рада опікунів музею, публічний музей.

Темі рефератів:

1. Розетський камінь.
2. Парфенон.
3. Малярські шедеври Британського музею.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Колекціонування у Британії переживало розквіт у: 1) XIV ст.; 2) XV ст.; 3) XVI ст.; 4) першій половині XVII ст.; 5) другій половині XVII ст.

2. Першим справжнім колекціонером на англійському престолі вважають: 1) Людовіка XIV; 2) Філіпа IV; 3) Рудольфа II; 4) Карла I Стюарта; 5) Максиміліана I.

3. У Британії в XVII–XVIII ст., порівняно з колекціонуванням у країнах континентальної Європи, колекціонування розвивалося: 1) у дещо сповільненому темпі; 2) у дещо прискореному темпі.

4. В Англії перші публічні музеї виникали: 1) на основі колекцій приватних осіб; 2) внаслідок повільного і поступового перетворення закритих зібрань монархів у загальнодоступні установи; 3) завдяки діяльності громадських організацій та товариств.

5. Першим англійським публічним музеєм прийнято вважати: 1) Бельведерську галерею; 2) музей Ашмола; 3) антикварій Віттельсбахів; 4) Піо-Клементіно; 5) статуарій Грімані.

6. У 1683 р. в Оксфордському університеті був відкритий перший публічний музей: 1) Бельведерська галерея; 2) музей Е. Ешмола; 3) антикварій Віттельсбахів; 4) Піо-Клементіно; 5) статуарій Грімані.

7. Засновником Британського музею, першого публічного музею національного масштабу в Англії, був: 1) Х. Слоун; 2) батько і син Тейдесканти; 3) Е. Ешмола; 4) Р. Харлі; 5) Р. Коттон.

8. У континентальній Європі, на відміну від Англії, перші публічні музеї виникали: 1) на основі колекцій приватних осіб; 2) внаслідок повільного і поступового перетворення закритих зібрань монархів у загальнодоступні установи.

9. Засновником Національної галереї британського мистецтва став промисловець: 1) Сідні Сміт; 2) Семюель Курто; 3) Ганс Слоун; 4) Генрі Тейт; 5) Пол Хемлін.

10. Промисловець Генрі Тейт заснував у Лондоні: 1) музей науки і техніки; 2) історичний музей; 3) музей під відкритим небом; 4) педагогічний музей; 5) художній музей.

Практичне заняття 12–13. ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗАКРИТИХ ЗІБРАНЬ МОНАРХІВ У ПУБЛІЧНІ УСТАНОВИ

1. Музей Лувр у Парижі:
 - Спорудження комплексу палацових будівель.
 - Лувр – центр наукового і культурного життя Франції XVI–XVIII ст.
 - Формування в Луврі Музею Франції.
 - Розвиток музею в XIX–XX ст.
2. Національний музей Прадо:
 - Історичні умови формування музею. Відкриття і діяльність королівського музею.
 - Набуття статусу національного музею.
 - Розвиток музею в XX ст.
3. Дрезден – центр художнього колекціонування.
 - Заснування у Дрездені картинної галереї. Організаційні зміни XIX ст.
 - Розвиток Дрезденської картинної галереї в XX ст.
4. Діяльність Людвіка I та створення Гліптотеки і Пінакотеки в Мюнхені.
5. Реалізація ідеї прусського короля Вільгельма III щодо утворення Королівського музею. Розбудова музею.
6. Внесок сардинських королів у відкриття Савойської пінакотеки (1832 р.).

Опрацювати поняття і категорії: романтизм, романтики, національна культура, музей як установа загальнодержавного значення, проекти національних музеїв, національний музей, музей національного мистецтва, музей національної історії, етикетка, публічний музей, гліптотека, пінакотека, палацова галерея, музейне приміщення, археографічні експедиції.

Темати рефератів:

1. Колекції старожитностей Єгипту у Луврі.
2. «Мона Ліза» Леонардо да Вінчі.
3. Роботи Веласкеса у зібраннях Прадо.
4. Картини і гравюри Франциско Гойї у зібраннях Прадо.
5. Творчість Рубенса в Мадриді.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Проект концентрації в палаці Лувр усіх установ, які перебували під опікою держави, – художніх кабінетів, Академії мистецтв, художніх майстерень, був розроблений кардиналом: 1) А. Парро; 2) А. Рішельє; 3) Дж. Мазаріні; 4) Ж. Кольбером; 5) В. Деноном.

2. Колекція французької монархії склала основу музею: 1) Особливого музею французької школи у Версалі; 2) Лувру; 3) Прадо; 4) Віденської галереї; 5) музею д'Орсе.

3. Картина «Мона Ліза» Леонардо да Вінчі є перлиною колекції: 1) Дрезденської галереї; 2) Британського музею; 3) Прадо; 4) галереї Уффіці; 5) Лувру.

4. Першим генеральним директором Музею Наполеона був призначений: 1) Луї Вісконт; 2) Ф. О. Жанрон; 3) Дж. Мазаріні; 4) Віван Денон; 5) Аморі Дюваль.

5. Музей Прадо володіє однією з найбагатших колекцій шедеврів світового мистецтва у світі. У його стінах зберігаються полотна: 1) Гойї; 2) Тиціана; 3) Ель Греко; 4) Веласкеса; 5) Веронезе.

6. Відкриття музею у Прадо стало заслугою: 1) Наполеона Бонапарта; 2) Жозефа Бонапарта; 3) Фердинанда VII; 4) Карлоса II; 5) Філіпа V.

7. Урочисте відкриття для широкої публіки музею Прадо відбулося у: 1) 1798 р.; 2) 1798 р.; 3) 1800 р.; 4) 1806 р.; 5) 1819 р.

8. Долучити до мистецтва широкі народні маси уважав своїм обов'язком баварський правитель, який ініціював будівництво художнього музею у Мюнхені: 1) Людовік I; 2) Максиміліан I; 3) Отто I; 4) Рудольф I; 5) Оттон III.

9. Бібліотекар баварського короля Людовіка I увів в обіг слово «гліптотека» для позначення зібрання: 1) античних картин; 2) античної скульптури; 3) мініатюрних творів декоративно-ужиткового мистецтва; 4) рідкісних предметів; 5) стародруків.

10. Багата колекція живопису баварських правителів лягла в основу музею: 1) Мюнхенської гліптотеки; 2) Старого музею у Берліні; 3) Старої пінакотеки у Мюнхені; 4) Нового музею у Берліні; 5) Баварського національного музею.

11. Проекти створення музеїв, які могли б суперничати з Лувром, були реалізовані у Баварії шляхом відкриття: 1) Гліптотеки; 2) Рейксмузеуму; 3) пінакотеки Брера; 4) Старого музею у Берліні; 5) Мауріцхейсу.

12. Процес перетворення закритих зібрань європейських монархів у публічні заклади відбувався під впливом: 1) гуманізму; 2) просвітництва; 3) соціально-економічних перетворень; 4) наполеонівських воєн; 5) сприйняття музею як символу національної слави.

13. Наочним прикладом послідовного перетворення закритих зібрань монархів у публічний музей протягом XVIII ст. можна вважати: 1) Дрезденську галерею; 2) музей Е. Ешмола; 3) Віденську галерею; 4) Британський музей; 5) Петербурзьку кунсткамеру.

14. Принцип історичної систематизації матеріалу та презентації картин за національними школами в епоху Просвітництва вперше був реалізований у: 1) Дрезденській галереї; 2) Бельведерській галереї; 3) Віденській галереї; 4) Британському музеї; 5) Петербурзькій кунсткамері.

15. Публічним музеєм Дрезденська галерея стала у: 1) 1835 р.; 2) 1845 р.; 3) 1855 р.; 4) 1865 р.; 5) 1875 р.

Практичне заняття 14–15. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЙНИЦТВА (XIX – ПОЧАТОК XX СТ.)

1. Протомузейні форми в українській культурі (IX–XVIII ст.).
2. Наукові і культурно-освітні товариства та їх збірки. Створення музейних закладів на території Наддніпрянської України у першій половині XIX ст.
3. Університетські музеї в Україні у XIX ст.

4. Відкриття Київського міського музею старожитностей. Поширення і збагачення музейної мережі.
5. Музейне будівництво на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії.

Опрацювати поняття і категорії: протомузейна форми (архіви, арсенали, бібліотеки, монастирські і храмові скарбниці, князівські скарбниці, сади, звіринці); археологічні, історико-краєзнавчі, та художньо-промислові музеї; університетські музеї, церковні давньосховища, церковні музеї, земські музеї, приватні музеї, приватні колекції, меценатство, промислова виставка, художні товариства, художні виставки і музеї, музеї наукових товариств, природничі музеї, музейна мережа, спеціалізовані музеї, сільськогосподарські музеї.

Темі рефератів:

1. Внесок учених – археологів, етнографів, істориків, мистецтвознавців тощо (В. Хвойки, Б. Ханенка, М. Терещенка, О. Бобринського, М. Біляшівського, Д. Щербаківського) – у розвиток музейної справи.
2. Всесвітні та регіональні промислові виставки і їх вплив на формування музеїв.
3. Роль підприємців та меценатів (родина Терещенків, Варвара і Богдан Ханенки, О. Гансен, А. Шептицький, Ф. Штейнгель та ін.) у створенні музеїв на українських землях.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Історія музеїв України, як особливого типу наукових установ з функціями охорони і вивчення пам'яток історії та культури, починається з: 1) останньої чверті XVIII ст.; 2) першої чверті XIX ст.; 3) другої чверті XIX ст.; 4) третьої чверті XIX ст.; 5) останньої чверті XIX ст.

2. Поява перших організованих музейних установ в Україні була пов'язана з: 1) розвитком сільського господарства; 2) археологічними дослідженнями; 3) захопленням античністю; 4) революційними подіями; 5) наполеонівськими війнами.

3. Унікальні козацькі клейноди та предмети озброєння, особисті речі, предмети побуту та одяг видатних українських гетьманів і представників давніх козацьких старшинських родів, універсали з підписами гетьманів Б. Хмельницького, І. Мазепи, рукописи видатних українських поетів, письменників, композиторів входили до родинного зібрання: 1) В. Тарновського; 2) Г. Галагана; 3) Б. Ханенка; 4) О. Поля; 5) О. Бобринського.

4. Найбільшу збірку матеріальних речей Т. Г. Шевченка наприкінці XIX ст. мав колекціонер: 1) В. Тарновський; 2) Ф. Штейнгель; 3) Б. Ханенко; 4) М. Терещенко; 5) Г. Галаган.

5. Розвиток музейної справи в Україні на початку XX ст. був тісно пов'язаний з діяльністю таких видатних постатей як: 1) Г. Галаган; 2) М. Третьяков; 3) М. Румянцев; 4) О. Бобринський; 5) К. Скаржинська.

6. Одеський музей старожитностей було засновано: 1) 1806 р.; 2) 1811 р.; 3) 1825 р.; 4) 1827 р.; 5) 1856 р.

7. Відомий приватний Городоцький музей на Волині був створений: 1) О. Полем; 2) О. Бобринським; 3) К. Скаржинською; 4) Ф. Штейнгелем; 5) Г. Галаганом.

8. У створенні в першій половині XIX ст. університетських музеїв важливу роль відіграли відомі діячі науки: 1) В. Каразін; 2) В. Тарновський; 3) Г. Галаган; 4) Б. Ханенко; 5) Г. Успенський.

9. У розбудові Музею старожитностей Київського університету брав участь український історик: 1) В. Антонович; 2) М. Макаренко; 3) В. Дубровський; 4) Д. Щербаківський; 5) Д. Яворницький.

10. Перший в Україні міський художній музей був відкритий у: 1) Києві, 1856 р.; 2) Одесі, 1880 р.; 3) Феодосії, 1882 р.; 4) Харкові, 1886 р.; 5) Керчі, 1891 р.

11. Першим національним музеєм на Правобережній Україні, який постав, попри системне пригнічування усього національного, що піднімалося і проростало на українській землі на рубежі XIX–XX ст.,

став: 1) Чернігівський земський та історичний музей; 2) Херсонський історико-археологічний музей; 3) Харківський етнографічний музей; 4) Катеринославський краєвий музей; 5) Київський музей старожитностей та мистецтв.

12. Наприкінці XIX ст. у створенні музейних осередків у провінційних містах помітною була роль: 1) міських управ; 2) гімназій; 3) церковних історико-археологічних товариств; 4) єпархіальних історико-статистичних комітетів; 5) бургомістрів.

13. Особливо вагомий внесок у розвиток музейної справи в Україні, теоретичних засад музеєзнавства у кінці XIX ст. – 1910 рр. зробили визначні українські вчені: 1) М. Біляшівський; 2) М. Сумцов; 3) Ф. Шміт; 4) Ф. Аделунг; 5) Б. Віхман.

14. Започаткування та розвиток музеїв на українських землях, що входили до складу Російської імперії, було заслугою: 1) органів влади та спеціальної державної політики; 2) громадської ініціативи; 3) царської династії; 4) наукових товариств; 5) кабінету міністрів.

15. Фундаційними (доброчинними) музеями Галичини були: 1) Художньо-промисловий музей; 2) Музей Баворовських; 3) Музей Дзедушицьких; 4) Краєзнавчий музей; 5) Музей князів Любомирських.

16. У Львові на початку XX ст. діяли: 1) Художньо-промисловий музей; 2) Музей подільський; 3) Міський музей Т. Легоцького; 4) Краєзнавчий музей; 5) Національний музей імені короля Яна III Собеського.

17. Чільний внесок у розвиток музейної справи на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії зробили такі визначні українські діячі, як: 1) М. Біляшівський; 2) О. Кульчицька; 3) А. Шептицький; 4) Ф. Шміт; 5) В. Гнатюк.

18. У розвитку музейної справи в Галичині у XIX – на початку XX ст. велику роль відіграли: 1) греко-католицьке духовенство; 2) наукова громадськість; 3) ради міст; 4) представники монаршої династії; 5) селяни.

19. Початки власне музейництва на Закарпатті дослідники пов'язують з ім'ям відомого археолога, історика та етнографа:

- 1) В. Дзедушицького;
- 2) Т. Легоцького;
- 3) А. Шептицького;
- 4) Ф. Вовка;
- 5) В. Гнатюка.

20. Першим музеєм на Буковині став створений у 1863 р. з ініціативи Товариства краєзнавців: 1) Художньо-промисловий музей; 2) Музей подільський; 3) Міський музей Т. Легоцького; 4) Краєзнавчий музей; 5) Крайовий музей.

Практичне заняття 16–17. МУЗЕЇ АМЕРИКИ Й АВСТРАЛІЇ

1. Початковий етап музейного будівництва на Американському континенті (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)
2. Метрополітен-музей.
3. Колекції музеїв і галерей Смітсонівського комплексу.
4. Розбудова музейної мережі у Канаді.
5. Музеї країн Південної Америки: формування та розвиток.
6. Особливості музейного будівництва в Австралії. Музеї Австралії.

Опрацювати поняття і категорії: природничонаукові колекції, етнографічні колекції, кабінети рідкісних предметів, національні музеї, «музей за десять центів», музеї навчальних закладів, художні виставки музейного типу, меморіальні музеї, колекції-вклади, товариство друзів музею, рада опіки музею, жертводавці, меценати, мережа музеїв.

Темати рефератів:

1. Музей витончених мистецтв у Бостоні.
2. Проведення промислових виставок та створення музеїв у США.
3. Розбудова музейної мережі у країнах Латинської Америки в другій половині ХХ ст.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Точкою відліку в історії музейного будівництва США прийнято вважати: 1) 1773 р.; 2) 1783 р.; 3) 1811 р.; 4) 1813 р.; 5) 1825 р.

2. Перший американський музей було засновано у:
1) Ньюфаундленді; 2) Джеймстауні; 3) Буенос-Айресі; 4) Чарлстоні; 5) Санта-Фе.

3. Канадська національна галерея була заснована у: 1) 1808 р.;
2) 1816 р.; 3) 1822 р.; 4) 1853 р.; 5) 1880 р.

4. У Південній Америці перший музей, який згодом отримав статус національного, був створений у: 1) Буенос-Айресі; 2) Ріо-де-Жанейро;
3) Сантьяго; 4) Джорджтауні; 5) Боготі.

5. Основу національного музею у Бразилії склала колекція живопису, подарована: 1) науковим товариством; 2) художнім товариством;
3) великими землевласниками; 4) португальським королем; 5) іспанським королем.

6. Національний музей у Буенос-Айресі був створений: 1) 1808 р.;
2) 1816 р.; 3) 1823 р.; 4) 1853 р.; 5) 1880 р.

7. У США спочатку: 1) з'явилися загальнодоступні музеї, створені зусиллями наукових і літературних спільнот, навчальних закладів, однаків-ентузіастів; 2) формувалися закриті приватні колекції.

8. Вагомий внесок у розвиток музейної сфери США зробили перші музейні ентузіасти: 1) Чарльз Вілсон Піл; 2) Едвард Чеснолі; 3) П'єр Ежен дю Сімітьєр; 4) Джон Смітсон; 5) Девід Уайденер.

9. Традиції художнього колекціонування в США закладали:
1) королі; 2) уряд; 3) наукові та літературні товариства; 4) коледжі; 5) окремі ентузіасти.

10. У 1870-і рр. у США відкрилися музеї, що згодом стали найбільшими сховищами її культурного багатства: 1) Кабінет рідкостей, або Американський музей у Філадельфії; 2) Музей Метрополітен у Нью-Йорку; 3) Музей у Чарлстоні; 4) Музей образотворчих мистецтв у Бостоні; 5) Чиказький інститут мистецтв.

11. Для американських музеїв були характерними особливості:
1) повне фінансування діяльності владою штату; 2) експонування колекцій-

вкладів приватних власників; 3) поповнення фондів лише шляхом закупівель; 4) фінансова допомога з боку Товариств друзів музею; 5) отримання від багатих американців щедрих дарунків.

12. Власником найбільшого в США зібрання західноєвропейського живопису є: 1) Музей Метрополітен (Нью-Йорк); 2) Музей образотворчих мистецтв (Бостон); 3) Філадельфійський художній музей; 4) Чиказький інститут мистецтв; 5) Американський музей у Філадельфії.

13. Феномен американських музеїв виявляється в особливостях: 1) установи є ізольованими від держави; 2) вони виникли та існують як державні інституції; 3) належать окремим особам або корпораціям; 4) підставою для їх створення стали рішення влади штатів або муніципалітетів; 5) контроль за станом музейного бюджету та інвестиціями, оновленням експозицій та їх збереженням завжди є прерогативою музейних працівників.

14. На кошти від посмертного дарунка англійського хіміка і мінералога у США був створений: 1) Музей Метрополітен (Нью-Йорк); 2) Музей образотворчих мистецтв (Бостон); 3) Філадельфійський художній музей; 4) Чиказький інститут мистецтв; 5) Смітсонівський інститут.

15. Велика група найбільш значних державних музеїв США входять до складу: 1) Музею Метрополітен (Нью-Йорк); 2) Гарвардського інституту; 3) Оксфордського університету; 4) Чиказького інституту мистецтв; 5) Смітсонівського інституту.

16. Епоха музейного будівництва розпочалася в Австралії у: 1) кінці XVII ст.; 2) кінці XVIII ст.; 3) XIX ст.; 4) XX ст.; 5) XXI ст.

17. Основу першого і найбільшого в країні – Австралійського музею – склали природничо-наукові колекції, зібрані: 1) Філософським товариством; 2) Художнім об'єднанням митців; 3) викладачами університету; 4) королевою Великої Британії; 5) установчим товариством.

18. Одне з найбагатших художніх зібрань Австралії – Національна галерея Вікторії – функціонує в: 1) Сіднеї; 2) Мельбурні; 3) Брісбені; 4) Канберрі; 5) Аделаїді.

19. Більшість сучасних музеїв Австралії – це: 1) національні музеї; 2) музеї університетів; 3) місцеві музеї; 4) філії музеїв Великої Британії.

20. Серед перерахованих назвіть музеї Австралії: 1) Квінслендський музей у Брісбені; 2) Метрополітен-музей; 3) Музей Суон-Ріверського механічного інституту в Перті; 4) Аделаїдський музей; 5) Галерея Фріра.

Практичне заняття 18–19. МУЗЕЇ АФРИКИ І АЗІЇ

1. Особливості музейного будівництва на Африканському континенті.
2. Європейська колонізація і відкриття перших музеїв в Індії.
3. Розвиток музейної культури Індії в другій половині ХХ ст.
4. Особливості музейного розвитку Туреччини.
5. Музеї Японії.
6. Музеї Китаю.

Опрацювати поняття і категорії: європейський музей, європеїзація, реорганізація музею, доступність експозиції, наукові товариства, природничонаукові, археологічні та етнографічні колекції, спеціалізовані музеї, князівські колекції, музейна культура, музейна мережа.

Тематика рефератів:

1. Музей теракотових воїнів і коней у Сіані (Китай).
2. Національний музей Нарі (Японія).
3. Парк мініатюр Міні-Ізраїль.

Тестові завдання для самоконтролю:

- 1. Перший музей на Африканському континенті був створений у:**
1) 1773 р.; 2) 1783 р.; 3) 1811 р.; 4) 1813 р.; 5) 1825 р.
- 2. Створення музеїв у регіонах колоніальної Африки, за винятком британського домініону, розпочалося у:** 1) кінці ХVІІ ст.; 2) кінці ХVІІІ ст.; 3) ХІХ ст.; 4) на початку ХХ ст.; 5) у другій половині ХХ ст.

3. Музеї в Африці з'явилися як побічний результат: 1) економічного освоєння європейцями захоплених земель та експлуатації природних ресурсів; 2) підняття освітнього рівня африканців; 3) наближення якості життя в колоніях до «культурних стандартів» метрополії; 4) прагнення європейських дослідників відобразити світ «примітивних» культур, перш ніж він остаточно зникне; 5) проведення політичних реформ.

4. Перші музеї в Африці розміщувалися в: 1) будівлях аборигенів; 2) спеціально збудованих приміщеннях; 3) палацах, побудованих у колоніальному стилі; 4) будинках вождів; 5) будівлях органів місцевої колоніальної влади.

5. Більшість населення Африки і сьогодні продовжує сприймати музеї як: 1) чужі і сторонні утворення; 2) місце збереження традиційної культури.

6. В Африці музеї разом з іншими структурами та установами перейшли у відання урядів нових незалежних держав у: 1) 1920–1940-х рр.; 2) кінці 1950-х – на початку 1970-х рр.; 3) кінці 1960-х – 1970-х рр.; 4) 1970–1980-х рр.; 5) кінці 1970-х – 1980-х рр.

7. Обставини появи африканських музеїв: 1) докорінно відрізнялися від тих, що були характерні для Північної Америки та Австралії; 2) були такими ж, як у Північній Америці та Австралії.

8. Європейський музей не знайшов відгуку серед місцевого африканського населення, тому що: 1) європейська культурно-освітня система охопила більшість африканців; 2) мешканці африканських міст зазнали незначного європейського впливу і продовжували жити в рамках вікових традицій; 3) музейні предмети, зокрема етнографічного характеру, збиралися та експонувалися відповідно до європейської шкали цінностей, європейського бачення світу; 4) багато предметів були викрадені або вилучені у споконвічних власників; 5) музей був одним із символів колоніальної влади.

9. В Африці більшість музеїв перебуває на фінансуванні:

1) приватних осіб; 2) місцевих громад; 3) держави; 4) товариств попечителів музеїв; 5) самих музеїв.

10. Громадськість та музейні фахівці в сучасних умовах розробляють низку заходів для надання музеям Африки нового вигляду та наповнення їх новим змістом: 1) експозиція має стати якомога доступнішою і привабливою для освічених відвідувачів; 2) пріоритетною у музеї має стати освітня функція; 3) думка місцевого населення має стати головною при відборі предметів музейного значення; 4) приміщення музеїв мають нагадувати сучасні модерні будівлі; 5) реорганізація музею має відбуватися на основі місцевих традицій збереження сімейних і громадських реліквій.

11. У країнах Азії музейна справа формувалася під впливом досвіду: 1) китайського; 2) японського; 3) турецького; 4) європейського; 5) американського.

12. Музеї в Індії з'явилися завдяки зусиллям: 1) британської колоніальної влади; 2) органів місцевого самоврядування; 3) місцевих вчених, які викладали в університетах; 4) європейських вчених, що жили і працювали в цій країні; 5) королеви Великої Британії.

13. Першим музеєм усього Азійського регіону вважають: 1) Музей у Мадрасі; 2) Археологічний музей у Матхурі; 3) Музей у Сарнаті; 4) Музей Принца Уельського у Бомбеї; 5) Індійський музей Калькутти.

14. Першим музеєм Індії вважають: 1) Музей у Мадрасі; 2) Археологічний музей у Матхурі; 3) Музей у Сарнаті; 4) Музей Принца Уельського у Бомбеї; 5) Індійський музей Калькутти.

15. Перетворення Індійського музею Калькутти у публічну установу в 1875 р. відбулося за підтримки: 1) королеви Великої Британії; 2) уряду Великої Британії; 3) Азіатського товариства Бенгалії; 4) місцевих підприємців; 5) муніципалітету.

16. Музей, створений міським Літературним товариством у Мадрасі, очолив: 1) Ч. Піл; 2) О. Маклей; 3) П. дю Сімітьєра; 4) Дж. Смітсон; 5) Е. Бельфор.

17. Зібрання перших індійських музеїв містили переважно: 1) місцеві матеріали; 2) зоологічні і геологічні зразки; 3) археологічні знахідки; 4) предмети етнографії та техніки; 5) відрізнялися універсальним характером.

18. Перші спеціалізовані музеї в Індії були: 1) етнографічними; 2) картинними галереями; 3) геологічними; 4) історичними; 5) археологічними.

19. Найбільшим художнім музеєм Індії є: 1) Музей у Мадрасі; 2) Національний музей у Делі; 3) Музей у Сарнаті; 4) Музей Принца Уельського у Бомбеї; 5) Індійський музей Калькутти.

20. Одним з найважливіших джерел створення індійських музеїв у другій половині ХХ ст. стали: 1) князівські колекції, подаровані новому республіканському уряду країни; 2) збірки заможних меценатів; 3) колекції наукових товариств; 4) фонди університетських музеїв; 5) дарунки королеви Великої Британії.

21. Історія турецьких музеїв розгорталася у контексті: 1) арабізації країни; 2) латинізації країни; 3) ісламізації країни; 4) європеїзації країни; 5) романізації країни.

22. За точку відліку в музейному будівництві Туреччини прийнятий: 1) 1846 р.; 2) 1894 р.; 3) 1912 р.; 4) 1933 р.; 5) 1949 р.

23. Велику роль у становленні та розвитку музеїв у Туреччині відіграв видатний художник, директор імперських музеїв: 1) Абдул-Меджид; 2) Осман Хамді-бей; 3) Ходжа Алі Риза; 4) Матракчі Насух; 5) Сеймен Ерінч.

24. Завдяки розкопкам кінця ХІХ – початку ХХ ст. Археологічний музей у Стамбулі постійно поповнювався предметами: 1) античної

культури; 2) шумерської культури; 3) хетської культури; 4) вавилонської культури; 5) дравідійської культури.

25. Головним історичним музеєм Туреччини сьогодні є: 1) Ісламський музей; 2) Музей Айя-Соф'я; 3) Ванський музей; 4) Музей анатолійських цивілізацій; 5) Музей Баксі.

26. На багато раніше, ніж у Європі набули високого рівня теоретичної розробки питання атрибуції та збереження творів мистецтва у: 1) Японії; 2) Китаї; 3) Ірані; 4) Індії; 5) Османській імперії.

27. На основі найбільшого в світі палацового комплексу Забороненого міста в Китаї був створений: 1) Ісламський музей; 2) Музей Айя-Соф'я; 3) Ванський музей; 4) Музей анатолійських цивілізацій; 5) Музей Гугун.

28. Імператорський указ про охорону пам'яток і предметів старовини був виданий в Японії у: 1) 1871 р.; 2) 1891 р.; 3) 1925 р.; 4) 1927 р.; 5) 1934 р.

29. Національний музей у центрі Токіо відкрився у: 1) 1872 р.; 2) 1891 р.; 3) 1925 р.; 4) 1927 р.; 5) 1934 р.

30. Найпершим в Японії був музей: 1) Національний; 2) Міхо; 3) Імператорський; 4) японських мечів; 5) мистецтва бонсай.

Практичне заняття 20–21. МУЗЕЙНЕ БУДІВНИЦТВО В СРСР (1917–1945 рр.)

1. Зміни у змісті музейної справи після жовтневого перевороту 1917 р. Націоналізація музейних цінностей.
2. Формування державної музейної мережі.
3. Утворення краєзнавчих, історичних та історико-революційних музеїв. Виникнення музеїв нового типу: палаців, садиб. Збільшення меморіальних музеїв.
4. Розвиток музеєзнавчої думки у 1920-і рр. Внесок Ф. Шміта у розвиток музейної справи.

5. Перший Всеросійський музейний з'їзд і публікація журналу «Советский музей». Політизація та ідеологізація музейної діяльності.
6. Музейна справа у роки німецько-радянської війни. Евакуація музеїв. Знищення нацистами пам'яток і музеїв у роки війни.
7. Відновлення музеїв у післявоєнні роки. Питання реституції культурних цінностей.

Опрацювати поняття і категорії: художньо-історичні комісії, історико-революційні музеї, краєзнавчі музеї, націоналізація музейних цінностей, державний музейний фонд, збереження, інвентаризація та розподіл музейних предметів, державна музейна мережа, конфіскація та націоналізація культурних цінностей, музейне будівництво, музеї ансамблевого типу, спеціалізовані музеї, місцеві музеї, тематичний метод експонування, реституція культурних цінностей, класифікація музеїв за значенням.

Темати рефератів:

1. Створення ансамблевих музеїв в УСРР.
2. Формування державної музейної мережі в УСРР (1921–1941 рр.).
3. Розпродаж більшовицькою владою музейних зібрань у 1930-ті рр.
4. Репресовані музейники УСРР.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Спеціальний підрозділ – Державний музейний фонд – було створено у структурі більшовицьких органів управління музейною справою у: 1) 1917 р.; 2) 1918 р.; 3) 1919 р.; 4) 1920 р.; 5) 1921 р.

2. Державний музейний фонд займався: 1) зберіганням колекцій й окремих предметів музейного значення; 2) їх інвентаризацією; 3) їх популяризацією; 4) їх науковим дослідженням; 5) розподілом колекцій й окремих предметів музейного значення, які вивозилися емісарами з палаців, садиб, приватних квартир та установ.

3. Більшовицькі декрети про націоналізацію майна церкви, власності царської сім'ї, заборону вивозу і продажу за кордоном

предметів особливого художнього та історичного значення були ухвалені у: 1) 1917 р.; 2) 1918 р.; 3) 1919 р.; 4) 1920 р.; 5) 1921 р.

4. Більшовицькі закони про націоналізацію історико-культурної спадщини дозволили Наркомпросу і місцевим органам влади: 1) розгорнути роботу з охорони культурних цінностей; 2) розширити музейну мережу країни; 3) закрити більшість діючих музеїв; 4) використовувати фонди музеїв лише для власних потреб.

5. Палаці, садиби і монастирі, що представляли історико-архітектурну та меморіальну значимість, у 1918–1920 рр. були перетворені у музеї: 1) скансени; 2) in situ; 3) культурні центри; 4) краєзнавчі; 5) ансамблеві.

6. У 1918–1920 рр. відбувався процес ліквідації тих музейних установ, ідейна спрямованість яких не відповідала вимогам більшовицької партії: 1) ансамблевих; 2) краєзнавчих; 3) декоративно-ужиткового мистецтва; 4) церковно-археологічних; 5) полкових.

7. Принципово новим напрямом у музейному будівництві 1918–1920 рр. стало відкриття музеїв, покликаних сприяти вирішенню завдань ідеологічного характеру: 1) краєзнавчих; 2) ансамблевих; 3) історичних; 4) революції; 5) Червоної армії.

8. Перший Музей революції в Петрограді був організований у: 1) 1917 р.; 2) 1918 р.; 3) 1919 р.; 4) 1920 р.; 5) 1921 р.

9. У процесі формування державної музейної мережі в СРСР у 1920–1930-х рр. була розроблена класифікація музеїв за: 1) профілем (історичні, художні, етнографічні та ін.); 2) підпорядкуванням (міністерству, місцевій владі); 3) значимістю (центральні музеї, обласні, місцеві); 4) розміром (великі, середні, малі); 5) формою власності (державні, приватні).

10. Дійсними членами Центрального комітету охорони пам'яток старовини і мистецтва у квітні 1917 р. було обрано відомих діячів української культури та науки: 1) В. Антоновича; 2) М. Бойчука; 3) Ф. Ернста; 4) Д. Щербаківського; 5) М. Біляшівського.

11. Назвіть автора першого закону УНР про охорону пам'яток історії, культури і мистецтва (1918 р.): 1) В. Антонович; 2) М. Біляшівський; 3) Ф. Шміт; 4) М. Грушевський; 5) В. Дубровський.

12. На нараді музейних працівників, яка відбулася у вересні 1917 р. в Києві, власну концепцію розвитку музейної справи в Україні та діяльності музейних закладів виклав: 1) В. Антонович; 2) М. Макаренко; 3) В. Дубровський; 4) Д. Щербаківський; 5) М. Біляшівський.

13. Під час січневого штурму Києва більшовицькими загонами (1918 р.): 1) у вогні загинули цінні бібліотеки та музейні збірки Михайла Грушевського та Василя Кричевського; 2) безцінна мистецька збірка відомого мецената і колекціонера М. Терещенка була розграбована; 3) врятовані для народу колекції Б. і В. Ханенків; 4) зупинено вивезення за кордон збірки П. Дорошенка.

14. Перший Український національний музей було започатковано і на державному рівні затверджено його статут у: 1) 1917 р.; 2) 1918 р.; 3) 1919 р.; 4) 1920 р.; 5) 1921 р.

22. За доби гетьмана П. Скоропадського: 1) з державного бюджету було виділено 500 тис. крб. на поповнення фондів Національного музею; 2) відкрито Київський військово-історичний музей; 3) створена Національна галерея мистецтв; 4) розпочалася підготовча праця до відкриття Музею єврейської культури; 5) найбільш значні культурні цінності передано музеям Москви та Петрограду.

23. Головне управління мистецтв та національної культури Міністерства народної освіти та мистецтва відіграло значну роль у справі збереження культурних надбань українського народу у період діяльності уряду: 1) УНР; 2) П. Скоропадського; 3) Директорії; 4) більшовиків.

24. Першим кроком до націоналізації музеїв України став Декрет «Про передачу історичних пам'ятників і предметів мистецтва в

підпорядкування Народного Комісаріату УСРР», прийнятий РНК:

1) 1917 р.; 2) 1918 р.; 3) 1919 р.; 4) 1920 р.; 5) 1921 р.

25. Кампанія щодо вилучення церковних цінностей з музеїв України була розгорнута більшовицькою владою у: 1) 1917–1918 рр.; 2) 1918–1920 рр.; 3) 1920–1921 рр.; 4) 1921–1922 рр.; 5) 1922–1923 рр.

26. У 1921 р. більшовицький режим пішов на: 1) різке скорочення кількості музейних закладів в Україні та зменшення їх бюджетного фінансування; 2) значне збільшення музейної мережі в республіці та збільшення її фінансування.

27. Особливий внесок у розвиток музейної справи в роки українізації зробили: 1) С. Гіляров; 2) Ю. Сіцінський; 3) Д. Яворницький; 4) Д. Щербаківський; 5) І. Грабарь.

28. Серед найвизначніших музейних закладів УСРР періоду українізації були: 1) музейне містечко «Києво-Печерська лавра»; 2) Всеукраїнський музей ім. Т. Г. Шевченка; 3) Музей мистецтв ВУАН; 4) Дніпропетровський крайовий історико-археологічний музей; 5) Київський міський художньо-промисловий та науковий музей.

29. Музей-заповідник на могилі Т. Г. Шевченка у Каневі відкрився у: 1) 1921 р.; 2) 1925 р.; 3) 1934 р.; 4) 1937 р.; 5) 1940 р.

30. Історико-культурний заповідник в Ольвії було відкрито у: 1) 1921 р.; 2) 1926 р.; 3) 1934 р.; 4) 1937 р.; 5) 1940 р.

31. Новим явищем у музейному житті УСРР періоду українізації стало створення музеїв: 1) художніх; 2) археологічних; 3) історичних; 4) меморіальних; 5) наукових.

32. I-й Всеросійський музейний з'їзд у своїх документах остаточно закріпив уявлення про музей як про установу: 1) наукову; 2) освітню; 3) політико-просвітницьку; 4) меморіальну; 5) історичну.

33. З 1930-х рр. провідним для всіх радянських музеїв став метод експонування: 1) систематичний; 2) хронологічний; 3) тематичний; 4) монографічний; 5) історичний.

34. Книга В. Дубровського «Музеї на Україні» була надрукована у:

1) 1925 р.; 2) 1929 р.; 3) 1934 р.; 4) 1935 р.; 5) 1939 р.

35. Уведення у 1937 р. при побудові експозиції єдиного типу для всіх краєзнавчих музеїв сприяло: 1) творчому підходу до побудови експозиції; 2) збільшенню ролі пам'яток історії в експозиції; 3) домінуванню документально-копійних матеріалів (ілюстрації, схеми, діаграми, карти, фотокопії); 4) урізноманітненню засобів побудови експозиції.

36. У 1932–1933 рр. за звинуваченнями в українському націоналізмі була повністю припинена діяльність: 1) Дніпропетровського крайового історико-археологічного музею; 2) Всеукраїнського музею ім. Т. Г. Шевченка; 3) Музею-заповідника Тараса Шевченка в Каневі; 4) Чернігівського державного музею; 5) Музею Слобідської України.

37. Під кампанію «боротьби з українським буржуазним націоналізмом» в більшовицькій Україні підпали директори музеїв, досвідчені музеєзнавці: 1) Т. Мовчанівський; 2) М. Макаренко; 3) В. Дубровський; 4) С. Таранущенко; 5) І. Грабарь.

Практичне заняття 22. МУЗЕЙНЕ БУДІВНИЦТВО В СРСР

(1950-ті – 1991 рр.)

1. Особливості музейного будівництва в другій половині ХХ ст.
2. Розбудова державної музейної мережі. Музейна спеціалізація.
3. Музеї на громадських засадах: поява і розвиток.
4. Розвиток музеєзнавства як науки. Діяльність музеєзнавчих наукових центрів.
5. Початок міжнародного співробітництва в музейній галузі.

Опрацювати поняття і категорії: музеї-заповідники, меморіальні музеї, громадські музеї, музеї Великої вітчизняної війни та партизанського руху, реституція культурних цінностей, паспортизація музеїв, перепрофілювання музеїв, музейні об'єднання, музейна мережа.

Темі рефератів:

1. Вступ радянських музеїв в ІКОМ.
2. Розбудова музейної мережі в УРСР (1945–1990 рр.).
3. Насадження пропагандистських концепцій в музеях СРСР у повоєнний період.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Загальні підсумки евакуації українських музеїв: 1) музейним працівникам, як правило, доводилося самотужки знаходити транспортні засоби та організувати пакування й завантаження ящиків; 2) більшості музеїв вдалося вивезти свої фонди у тил СРСР; 3) чимало експонатів було втрачено та пошкоджено в дорозі; 4) нерідко в місцях евакуації предмети зберігалися в непристосованих приміщеннях, розкрадалися.

2. Єдиний музейний фонд евакуйованих музеїв України було створено в: 1) Ленінграді; 2) Москві; 3) Новосибірську; 4) Уфі; 5) Ташкенті.

3. На окупованій німецькими військами території України роботу музеїв було: 1) відновлено; 2) припинено.

4. У роки нацистської окупації на базі існуючих колекцій були створені нові музеї: 1) Чернігівський державний музей; 2) Архітектурний музей; 3) Крайовий музей праісторії; 4) Музей-архів переходової доби; 5) Дніпропетровський крайовий історико-археологічний музей.

5. В умовах німецької окупації на українських землях продовжували свою роботу відомі музейні діячі: 1) В. Бруховський; 2) Н. Полонська-Василенко; 3) С. Гііляров; 4) Ф. Шміт; 5) Д. Яворницький.

6. У перші повоєнні роки поповнення музейних фондів в Україні відбувалося шляхом: 1) активної пошукової роботи; 2) організації етнографічних, археографічних та археологічних експедицій; 3) повернення Німеччиною вивезених цінностей; 4) перерозподілу музейних фондів, коли експонати передавалися одному або кільком іншим музеям; 5) закупівель.

7. Рух за створення народних музеїв на громадських засадах в УРСР було започатковано у: 1) 1945 р.; 2) 1946 р.; 3) 1947 р.; 4) 1948 р.; 5) 1949 р.

8. Створення громадських музеїв зазвичай було результатом багаторічної роботи: 1) органів державної влади; 2) партійних органів; 3) науково-дослідних інститутів; 4) товариств, колективів (гуртків, клубів та ін.) з вивчення історії та природи краю; 5) ентузіастів-краєзнавців.

9. Переяслав-Хмельницький історичний музей відкрився в: 1) 1945 р.; 2) 1950 р.; 3) 1954 р.; 4) 1957 р.; 5) 1959 р.

10. Пошуком нових напрямів та форм музейної роботи визначалася праця директора Переяслав-Хмельницького державного історико-культурного заповідника, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка: 1) Б. Возницького; 2) М. Сікорського; 3) І. Свенціцького; 4) М. Драгана; 5) Д. Яворницького.

11. Назвіть українського музеєзнавця, який вперше в світовій музейній практиці створив хронологічний діапазон експозиції (від житла часів пізнього палеоліту до п'ятикамерного будинку кінця ХІХ ст.): 1) Б. Возницький; 2) М. Сікорський; 3) Д. Щербаківський; 4) Д. Яворницький; 5) І. Свенціцький.

12. У 1970–1980-х рр. в Україні було найбільше побудовано музеїв: 1) жовтневої революції; 2) історії Великої Вітчизняної війни; 3) художніх; 4) науки і техніки; 5) краєзнавчих.

Практичне заняття 23–24. НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ СФЕРИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПЕРШІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ ХХІ СТ.

1. «Музейний вибух» 1960-1970-х рр.: передумови, сутність, наслідки.
2. Пошуки оптимальних музейних моделей ХХІ ст. та їх різновиди.
3. Культурні центри.
4. Дитячі музеї.

5. Інтегрований музей.
6. Екомузеї.
7. Новітнє розуміння музею та його соціальних функцій; нові критерії оцінки музейної діяльності.
8. Використання музеями сучасних науково-технічних та комунікаційних засобів.

Опрацювати поняття і категорії: «музейний вибух», «нова музеологія», культурний центр, інтегрований музей, дитячі музеї, екомузеї, живий музей, середовищний музей, економузей, віртуальний музей, тематичні парки, установи музейного типу, музейний світ, куратор, музеї науки і техніки, музеї корпорацій, музеї-кораблі, музеїв, присвячені проблемам соціальної справедливості.

Темати рефератів:

1. Трансформація місії музею в останні десятиріччя ХХ – перші десятиріччя ХХІ ст.
2. Тенденції розвитку світової музейної мережі (друга половина ХХ – перші десятиріччя ХХІ ст.).
3. Концепція музейної комунікації та її вплив на розвиток музеїв світу.
4. Музеї і нематеріальна культурна спадщина.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Часом великих концептуальних новацій у музейному світі стала:

1) друга половина ХVІІІ ст.; 2) перша половина ХІХ ст.; 3) друга половина ХІХ ст.; 4) перша половина ХХ ст.; 5) друга половина ХХ ст.

2. Концептуальні новації у музейному світі другої половини ХХ ст. виявлялися у: 1) пошуку шляхів формування у музейництві рис елітарності; 2) формуванні більш доступних для сприйняття способів подачі матеріалу; 3) розробці нетрадиційних програм культурно-освітньої діяльності; 4) створенні спеціальних музейних структур і персоналу, зайнятих питаннями освіти дітей і дорослих; 5) реорганізації музеїв у зв'язку з науковою диференціацією.

3. На об'єднанні ізольованих одна від одної галузей знань, окремих наук і світу мистецтва, на подоланні культурної роз'єднаності був зроблений основний акцент при формуванні в останній третині ХХ ст.:

1) кунсткамер; 2) музеїв науки і техніки; 3) скансенів; 4) культурних центрів; 5) музеїв in situ.

4. Серед перелічених установ назвіть культурні центри: 1) Місто науки і техніки Ла Віллет; 2) Галерея Альбертіна; 3) Дитячий музей в Единбурзі; 4) Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпіду; 5) Муніципальний музей Сейшалу.

5. Місто науки і техніки Ла Віллет може бути віднесене до типу: 1) екомuzeїв; 2) музеїв науки і техніки; 3) скансенів; 4) культурних центрів; 5) музеїв in situ.

6. Перші дитячі музеї були створені у: 1) США; 2) Португалії; 3) Франції; 4) Німеччині; 5) Австрії.

7. Відомими дитячими музеями є: 1) Інвенторіум; 2) Муніципальний музей Сейшалу; 3) «Музеої» в Гаазі; 4) Музей Баркісіменто; 5) Альбертіна.

8. Прикладом появи у другій половині ХХ ст. спеціалізованих музеїв, призначених виключно для конкретної аудиторії, є: 1) Інвенторіум; 2) Муніципальний музей Сейшалу; 3) «Музеої» в Гаазі; 4) Музей Баркісіменто; 5) Дитячий музей Ізраїля в Холоні.

9. Поява і розвиток екомuzeїв, як музеїв «місця, часу й дії», були теоретично обґрунтовані у програмній статті: 1) Д. Камерона; 2) Ф. Юбера; 3) Ж. А. Рів'єра; 4) Ч. Енгстрема; 5) Ч. Дженкса.

10. Батьківщиною появи екомuzeю стала: 1) Італія; 2) Португалія; 3) Франція; 4) Німеччина; 5) Австрія.

11. Термін «екомuzeй» був введений у науковий вжиток: 1) Д. Камероном; 2) Ф. Юбером; 3) Ж. А. Рів'єром; 4) Ч. Енгстромом; 5) Ю. де Варіном.

12. Екомузей планується, створюється і використовується спільно:

- 1) місцевим населенням; 2) місцевими органами влади; 3) урядом;
- 4) президентом; 5) парламентом.

13. Перші екомузеї були створені у Франції в 1970-ті рр. на основі:

- 1) зникаючих сіл; 2) колишніх промислових об'єктів; 3) регіональних природних парків; 4) зведених в одне місце архітектурних пам'яток;
- 5) розвинутих населених пунктів.

14. Історично освоєна територія з постійним населенням, яке зберігає традиційний побут, професійні заняття, спосіб життя, характерні для даної місцевості, і виступає як механізм самозбереження і розвитку навколишнього середовища, називається:

- 1) скансен;
- 2) природний парк; 3) культурний центр; 4) екомузей; 5) інтегрований музей.

15. Найбільший за площею екомузей От-Бос функціонує в:

- 1) США;
- 2) Португалії; 3) Франції; 4) Німеччині; 5) Канаді.

16. Ідея сприяння зниженню соціальної напруженості на тлі масового руху проти расової сегрегації, обговорена під егідою Смітсонівського інституту в серпні 1966 р., знайшла своє втілення в утворенні:

- 1) екомузею; 2) інтегрованого музею; 3) дитячого музею;
- 4) об'єднаного музею; 5) скансену.

17. Общинні музеї вперше виникли у:

- 1) США; 2) Португалії;
- 3) Франції; 4) Німеччині; 5) Канаді.

18. Одним з найхарактерніших прикладів втілення концепції інтегрованого музею став:

- 1) Музей в Сао-Крістовао; 2) Інвенторіум;
- 3) Муніципальний музей Сейшалу; 4) Екомузей От-Бос; 5) Музей Баркісіменто.

19. У Латинській Америці в другій половині ХХ ст. отримала розвиток концепція:

- 1) екомузею; 2) культурного центру; 3) дитячого музею;
- 4) інтегрованого музею; 5) музею-шоу.

20. Своєрідним маніфестом, який зафіксував провідні тенденції розвитку музейного світу у другій половині ХХ ст. і передбачив його

стан у віддаленому майбутньому, стала праця відомого канадського музеолога Д. Камерона: 1) «Еволюційне визначення екомузею»; 2) «Видовищний музей: між храмом і торговим центром: осмислення протиріч»; 3) «Маніфест для музеїв»; 4) «Уявний музей»; 5) «Музей: храм чи форум».

21. Важливим концептуальним проривом у теорії і практиці музейної справи другої половини ХХ ст. стали ідеї, що пояснювали появу нових типів музеїв і зростання установ музейного типу. Вони отримали назву: 1) «нової музеології»; 2) «еволюційної музеології»; 3) «комунікативної музеології»; 4) «соціальної музеології»; 5) «наукової музеології».

22. У другій половині ХХ ст. з'явилися такі нові типи музеїв: 1) інтегрований музей; 2) музей науки і техніки; 3) скансен; 4) дитячий музей; 5) екомузей.

Практичне заняття 25. НАЦІОНАЛЬНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВИДАННЯ З МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

1. Журнали міжнародних музейних організацій.
2. Призначення і тематика національних музейних видань.
3. Музейні сайти: структура та наповнення.
4. Тематичні інтернет-ресурси з музейної справи.

Опрацювати поняття і категорії: Міжнародне бюро музеїв, Міжнародна рада музеїв, Міжнародний комітет з музеології, Міжнародна коаліція історичних місць совісті, Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць, Міжнародний рух за Нову музеологію, професіоналізація музейного сектору, музейний сайт, музейна справа, «Museum International», «ICOM News Magazine», «ICOFOM Study Series», «Museological News», «Museological Working Papers».

Темі рефератів:

1. Український комітет Ради Музеїв «ICOM».
2. Перше міжнародне профільне періодичне видання «Музейон» (1927–1946 рр.).
3. Museum Connections – міжнародна конференція та цикл воркшопів.

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Назвіть першу міжнародну музейну організацію: 1) Міжнародний комітет з музеології ICOM; 2) Міжнародне бюро музеїв; 3) Міжнародна рада музеїв; 4) Міжнародне об'єднання музеїв; 5) Міжнародна асоціація музеїв.

2. Перша міжнародна музейна організація була створена в Парижі у: 1) 1921 р.; 2) 1926 р.; 3) 1932 р.; 4) 1948 р.

3. Основним радником UNESCO з питань музеїв і спадщини є: 1) Міжнародний комітет з музеології ICOM; 2) Міжнародне бюро музеїв; 3) Міжнародна рада музеїв; 4) Міжнародне об'єднання музеїв; 5) Міжнародна асоціація музеїв.

4. Інформаційний Музейний центр UNESCO-ICOM був створений на базі архіву і бібліотеки: 1) Міжнародного комітету з музеології ICOM; 2) Міжнародного бюро музеїв; 3) Міжнародної ради музеїв; 4) Міжнародного об'єднання музеїв; 5) Міжнародної асоціації музеїв.

5. UNESCO видає журнал: 1) «ICOFOM Study Series»; 2) «Museum International»; 3) «Museological News»; 4) «Museological Working Papers»; 5) «ICOM News».

6. Головним періодичним виданням ICOM, яке видається з 1948 р., є: 1) «ICOFOM Study Series»; 2) «Museum International»; 3) («Museological News»; 4) («Museological Working Papers».

7. «Новини музеології» («Museological News») є важливим періодичним виданням: 1) Міжнародного комітету з музеології ICOM; 2) Міжнародного бюро музеїв; 3) Міжнародної ради музеїв; 4) Міжнародного об'єднання музеїв; 5) Міжнародної асоціації музеїв.

8. Серія досліджень ICOFOM» («ICOFOM Study Series») є головним періодичним виданням: 1) Міжнародного комітету з музеології ICOM; 2) Міжнародного бюро музеїв; 3) Міжнародної ради музеїв; 4) Міжнародного об'єднання музеїв.

9. На офіційному веб-сайті ICOM у відкритому доступі: 1) розміщені усі матеріали періодичних видань ICOM; 2) оприлюднюються матеріали часопису «Museum».

10. Практично усі опубліковані ICOFOM матеріали були переведені в електронний формат і не тільки записані на спеціальні диски, але і розміщені у вільному доступі на офіційному веб-сайті комітету в Інтернеті з ініціативи багаторічного редактора всіх видань ICOFOM: 1) Сьюзен Неш; 2) Яна Елінека; 3) Петера ван Менша; 4) Віноша Софки; 5) Яна Долака.

11. Складовими елементами музейної справи виступають: 1) практична діяльність музеїв, охорона пам'яток; 2) музейна мережа; 3) музейна політика та законодавство; 4) система підготовки й підвищення кваліфікації кадрів; 5) профільні наукові, науково-методичні і навчальні центри; 6) спеціалізована періодика; 7) спеціальна наукова дисципліна – музеєзнавство/музеологія.

12. Яка міжнародна виставка щороку збирає професіоналів музейної галузі, які прагнуть збільшити ресурси своїх установ за допомогою нових бізнес-моделей, продуктів і послуг, задля обміну досвідом? 1) Museum Connections; 2) Museum Interaction; 3) Museum Cooperation; 4) Museum World.

РОЗДІЛ 4

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Андрощук Ф. Музей і національний проєкт. Київ: Національний музей історії України, 2024. 288 с.
2. Біляєва С., Куценко С. Музеї під відкритим небом: історія становлення, реалії і перспективи розвитку (досвід України іта інших європейських країн). *A PRIMA FACIE* : Студії з історії Європи. Колективна монографія. За ред Р. Димчика, І. Кривошеї. Київ:КНТ, 2021. С. 49–66.
3. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів : Літопис, 2003. 632 с.
4. Ванцак Б. С., Супруненко О. Б. Подвижники українського музейництва. Полтава : Світ, 1995. 136 с.
5. Вступ до музеєзнавства і пам'яткознавства : навч. посіб. / за наук. ред. О. М. Гончарової, С. Ж. Пустовалова. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 490 с.
6. Гончарова О. М. Художні музеї США та Канади: навчальний посібник. Київ : Вид. центр КНУКіМ, Логос, 2018. 160 с.
7. Дубровський В. В. Музеї на Україні. Харків. : Держ. вид-во України, 1929. 60 с.
8. Культурне будівництво в Українській РСР 1917–1927 рр. : зб. док. і матеріалів / кол. : Ю. Ю. Кондуфор ; упоряд. В. М. Волковинський, П. С. Гончарук, А. Д. Гришин ; Київський держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Наук. думка, 1979. 667 с.
9. Культурне будівництво в Українській РСР (1917–1941 рр.) : зб. док. / [упоряд. : З. І. Зобіна, Г. О. Кравченко, Ю. Б. Медведєва та ін. ; ред. колегія : О. І. Євсєєв (ред.) та ін.]. Київ : Держполітвидав УРСР, 1959. 883 с.
10. Маньковська Р. В. Музейництво в Україні / НАН України ; Ін-т історії України. Київ, 2000. 140 с.

11. Надольська В. В. Історія музейної справи. Тестові завдання для самоконтролю : навч. посіб. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. 224 с.
12. Надольська В. В. Історія музейної справи: теорія, події, персоналії. Навч. посіб. Луцьк : ФОП Гадак Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф»TM, 2022. 230 с.
13. Платонов Б. О. Колекціонування культурних цінностей : курс лекцій. Київ : НАКККиМ, 2016. 108 с.
14. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
15. Свенціцький Іларіон. Про музеї та музейництво : (нариси і замітки). Львів : Діло, 1920. 14 с.
16. Слабошпицький М. Ф. Українські меценати: нариси з історії української культури. Київ : М. П. Коць : Ярославів Вал, 2001. 328 с.
17. Степанова О. В музеях світу. Київ : Артанія Нова, 2004. 72 с.
18. Терський С. В., Савченко О. О. Історія музейної справи та охорони культурної спадщини в Україні. Навч. пос. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 260 с.
19. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870–1910-і рр.; відп. ред С. І. Кот ; НАН України ; Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України, 2013. 373 с.
20. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорова Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посіб. для студ. ВНЗ / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. Київ : Кондор, 2004. 166 с.
21. Шевченко В. В. Музеєзнавство: Навч. посібник для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна», 2007. 288 с.
22. Шидловський І. В. Історія музейної справи та зоологічних музеїв університетів України : [монографія] / за ред. Й. В. Царика ; Львів. нац. ун-т

ім. Івана Франка, Природн. секція ІСОМ України. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 111 с.

23. Anderson Gail. Reinventing the Museum, Historical and Contemporary Perspectives on the Paradigm Shift. AltaMira Press, 2004. 402 p.

24. Bennett T. The Birth of the Museum: History, Theory, Politics. London: Routledge. 1995. 288 p.

25. Geoffrey D. Lewis. Museum. Encyclopædia Britannica. 2019. URL: <https://www.britannica.com/topic/museum-cultural-institution#ref341406>.

26. Hooper-Greenhill Eilean. Museums and the Interpretation of Visual Culture. Routledge, 2000. 216 p.

27. Hudson K. A Social History of Museums: What the visitors thought. London, 1975. 217 p.

28. Karp Ivan, Christine Mullen Kreamer, Steven Levine (eds.). Museums and Communities. Smithsonian Books, 1992. 624 p.

Інтернет-ресурси:

1. Британський музей. URL: <http://www.thebritishmuseum.ac.uk/>
2. Віртуальні екскурсії музеями та історичними місцями (проект Національної історичної бібліотеки України). URL: <https://nibu.kyiv.ua/virttour/?fbclid=IwAR1NZNu-uDgjCN2Dy1CWgmtCwT6KBWKYM5pfUJwr38GSMDMHDOSImnhHcnc>
3. Колекції музеїв світу. URL: <https://artsandculture.google.com/partner>
4. Лувр. URL: <http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp>
5. Музей Метрополітен. URL: <http://www.metmuseum.org/>
6. Музеї Ватикану. URL: <http://www.christusrex.org/www1/vaticano/0-Musei.html>
7. Музеї світу. URL: <http://www.globmuseum.info/>
8. Прадо. URL: <http://www.museodelprado.es/>
9. Рейтингові музеї світу. URL: <https://artslooker.com/top-10-samykhvidomykh-ta-naividviduvanishykh-muzeyiv-svitu>

10. Стара пінакотека. URL: <http://www.pinakothek.de/alte-pinakothek>
11. Уфіцці. URL: <http://www.polomuseale.firenze.it/uffizi/>
12. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/ua/index>
13. Музейний простір України. URL: <http://prostir.museum/>
14. Міжнародна Рада музеїв. URL: <http://icom.museum/>
15. Музеї світу. URL: <http://www.globmuseum.info/>